

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C15

ASIA: _____

Talvissa olevan lähetysten raportti n:o 1.

Ministeri Valvama.

19/1 1934.

Tokio SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 12-6.

2/206 lue 34

Tokio SSA 19 P:NÄ tammi KUUTA 19 34.

10/2.34

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

5 C15

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 1.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää 7 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 1.

Ministeri: *Muortola*

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Tokio ssa 19 p:nä tammi kuuta 19 34.

Asia: Mantšukuo keisarikunnaksi.

7 206 ne 34
10/2-34
B C15.

Kuten tähän olen sähköttänyt Ulkoasiainministeriölle, Mantšukuon valtion päämies (chief executive) Henry PU-YI aikoo 20/1 julistaa Mantšukuon keisarikunnaksi.

Tätä tapausta on jo jonkun aikaa valmistettu. Mantšukuon ja Japanin lehdet ovat viime viikkoina tämän tästä kertoneet, miten Mantšukuon eri tahoilta saapuu PU-YILLE sähkösanomia, joissa väestö ilmaisee toivovansa, että hän julistautuu keisariksi.

Alkuperäisenä tarkoituksena oli, että keisarikunnaksi julistautuminen tapahtuisi ensi maaliskuun 1 päivänä, jolloin tulee kaksi vuotta kuluneeksi Mantšukuon itsenäiseksi valtioksi julistautumisesta. Mutta kun valmistukset ovat herättäneet paljon huomiota ulkomailla, on pidetty välttämättömänä jouduttaa tapahtumaa, ja niin on päätetty antaa julistus jo 20/1, vaikka valtiomuodon muutos astuu voimaan vasta 1/3.

Viimeksimainituksi päiväksi suunnitellaan suuria juhlallisuuksia toimeenpantaviksi Mantšukuon pääkaupungissa

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Hsinking'issa. M. m. ilmoitetaan, että uusi keisari tulee silloin ottamaan vastaan sotavoimiensa, "niihin luetuina mongolialaisten joukkojen", ohimarssin.

Alkuperäisiin suunnitelmiin kuului myös, että uudelle keisarille annettaisiin japanilainen neuvonantaja, joka vastaisi Japanin genro'a eli "vanhojen valtiomiesten neuvostoa". (Kuten tunnettua, on genro Japanissa keisarin läheisin poliittinen neuvonantaja, joka esim. hänelle tekee ehdotuksen siitä, kenelle uuden hallituksen muodostaminen on uskottava. Tätä nykyä on Japanissa genrona vain yksi henkilö, iäkäs ruhtinas SAIONJI.)

Mantšukuon genroksi on suunniteltu m. m. seuraavia henkilöitä: ent. Lontoon-suurlähettiläs ja nyk. keisarillisen hovin "grand maître des cérémonies", paroni HAYASHI (joka kuitenkin joku päivä sitten vakuutti minulle, että hän ei ottaisi tehtävää vastaan, jos sitä hänelle tarjottaisiin), ent. hoviministeri IKKI, valtakunnan-neuvoston (privy council) varapresidentti paroni HIRANUMA ja ent. pääministeri varakreivi KIYOURA.

Aivan viime päivinä näyttää kuitenkin luovutun suunnitelmasta asettaa Mantšukuon genro. Osaksi lienee pelätty, että japanilaisen genron nimittäminen osoittaisi ulkovalloille liian selvästi Japanin määräämisvallan Mantšukuossa, osaksi on siviilimiehen asettamista uuden keisarin lähimmäksi neuvonantajaksi vastustanut kenraali HISHIKARI, joka nyt on Japanin etujen korkein valvoja Mantšukuossa ollen samanaikaisesti Kwantungin armeijan komentaja, Kwantungin maaherra ja Japanin suurlähettiläs Hsinkingissa.

Kysyin muutama päivä sitten Kiinan tšekäläiseltä ministeriltä, miten Kiina tulee suhtautumaan Mantšukuon keisarikunnaksi julistautumiseen. Ministeri TSIANG-TSO-PING vakuutti, että Kiina, joka ei ole tähän asti tunnustanut Mantšukuota, ei tule sitä tunnustamaan valtiomuodon muutoksenkaan jälkeen. Hän ei muuten luullut ulkoministeri HIROTAN kannattavan Mantšukuossa suunniteltua muutosta, joka hänen mukaansa oli saanut alkunsa Mantšukuossa olevien japanilaisten sotilaspiirien aloitteesta.

Kiinan ministerin mielestä nämä piirit tahtoivat tehdä PU-Yin keisariksi seuraavista syistä:

1) Japanilaiset voivat helpommin harjoittaa määräämisvaltaa Mantšukuossa, kun se muutetaan keisarikunnaksi.

2) Erikoisesti keisari voi paremmin määrätä kaikesta valtiolle kuuluvasta maaomaisuudesta kuin "chief executive".

3) Tahdotaan saada aikaan eripuraisuutta kiinalaisten keskuudessa (ymmärsin ministerin tarkoittavan, että toivotaan monarkiaa kannattavien kiinalaisten tulevan suopeammiksi Mantšukuota kohtaan).

4) Tahdotaan tehdä PU-Yille mahdolliseksi antaa aatelisarvoja ja siten kiinnittää kannattajia itseensä.

Omasta puolestani haluan lisätä, että japanilaiset järjestessään Mantšukuon keisarikunnaksi kaikesta päättäen toivovat sen voivan houkuttaa eräitä pohjois-Kiinan alueita liittymään Mantšukuohon. Lähinnä pidettäneen tällain silmillä Mongoliaa, joiden asukkaat tunnustivat uskollisuutta Kiinan entiselle mantšu-keisarille, mutta ovat yhä enemmän

irtautuneet Kiinan vaikutusvallasta sen jälkeen kuin siitä tuli tasavalta. Sisä-Mongoliassa on viime aikoina paljon puuhattu alueen erottamiseksi Kiinasta, ja tähän puuhaan Japani on ollut hyvin kiinnostunut.

Muuten olen sekä mantšujen ja kiinalaisten että japanilaistenkin taholta kuullut, että PU-YI ei ole ensinkään tyytyväinen asemaansa, jossa hän on kokonaan japanilaisten johdettavana. Hänen persoonallinen vapautensa on rajoitettu, lieneepä hänellä alinomaan ympärillään japanilaiset vartiot.

August Valmanney.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C^o 15.

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Valvassa.

26/1 1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
8 206 he. 34
16/2.34
5 C15

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
KIRJELMÄ n:o 20 - 10.
Tokio SSA 26 P:NÄ tammi KUUTA 19 34.
VIITTAUS: N
P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o
VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti n:o 2.

Tämän ohella lähetystä kunnioittaen lähettää
7 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 2.

Ministeri: *M. S. Savolainen*

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Tokio ssa 26 p:nä tammi kuuta 1934.

Asia: Kommunismi Kiinassa.

8 206 hae 34
16/2.34
5 C15.

Kolmas internatsionaalihan on alusta alkaen kiinnittänyt erikoista huomiota Aasiaan, ja varsinkin Kiinassa se on maan kaoottista tilaa hyväkseen käyttäen mahdollisimman paljon pyrkinyt lisäämään vaikutusvaltaansa.

Kuten tunnettua, on yksi osa Kiinan valtakuntaa, Ulko-Mongolia, vuodesta 1921 alkaen, jolloin siellä järjestettiin kommunistinen vallankumous, ollut Neuvostoliiton suoranaisen määräysvallan alaisena. Japani onkin Mantšukuonpolitiikkaansa puolustaessaan käyttänyt yhtenä argumenttinaan Ulko-Mongolian tapausta huomauttaen että Kansainliitto ja sen jäsenet ovat antaneet Neuvostoliiton kaikessa rauhassa pitää tämän alueen miehitetynä siitä huolimatta, että Neuvostoliitto itse on tunnustanut sen olevan Kiinan suvereenisuuden alaisen.

Parhaillaan on kuitenkin Ulko-Mongoliassa käynnissä sovjettia vastaan tähdätty itsenäisyysliike, ja voi olla mahdollista, että Japanin yleisesikunta ei ole täysin vieras tälle liikkeelle.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Mutta Ulko-Mongolian ulkopuolellakin, sekasortoisen Kiinan eri kulmilla, toimivat kolmannen internatsionaalin monilukuiset lonkerot. Pyydän seuraavassa hahmotella tämän toiminnan eräitä piirteitä kolmen äskettäin julkisuuteen tulleen asiakirjan nojalla. Yksi niistä on Japanin FOREIGN AFFAIRS ASSOCIATIONin vast'ikkään japaninkielellä julkaisema hyvästi dokumentoitu julkaisu Kiinan kommunistisesta liikkeestä, toinen ns. "Kiinan neuvostotasavallan väliaikaisen keskushallituksen" vuosikertomus vuodelta 1933 ja kolmas eräs kommunikea, jonka Japanin Peipingissä oleva sotilas-asiamies sikäläisen diplomaattikunnan ja kiinalaisten yllätykseksi julkaisi muutamia viikkoja sitten.

Kun Kiinan kommunistinen puolue vuonna 1920 perustettiin, kuului siihen aluksi vain muutama kymmenkunta lähinnä intelligentsiaan kuuluvaa henkilöä. Mutta tätä nykyä tämä puolue tosiasiallisesti hallitsee Kiinassa kahdeksaa suurehkoa neuvostoaluetta, joiden väkiluku yhteensä on enemmän kuin 30 milj. henkeä ja joiden sotavoimat tekevät noin 200,000 miestä.

Kiinan neuvostohallituksen päämaja sijaitsee maan kaakkoisosassa Kiangsin maakunnassa, jossa on neljä eri neuvostoaluetta. Muut suuremmat yhtenäiset neuvostoalueet käsittävät osia Hunanin, Hupen, Sentsin, Setšvanin, Kansun ja Sintsiangin maakunnista.

Kommunistien ohjelmaan kuuluu järjestää näiden alueiden kautta kulkemaan ns. "kominternin tie", jonka tarkoituksena on yhdistää Turkestanin-Siperian uusi rautatie Tyyneen mereen Fukienin maakunnan kautta. Toistaiseksi ovat nämä varsinaiset kommunistiset alueet kuitenkin ha-

jallaan toisistaan, eikä säännöllistä kulkuyhteyttä alueelta toiselle voida ylläpitää.

Alueiden hallinto on varsin sekasortoista. Yksityinen omaisuus pakkoluovutetaan ja kommunistisia osuuskuntia järjestetään. Ensi sijassa huolehditaan sotavoimista.

Vuosikertomuksessaan Kiinan neuvostohallitus väittää vuoden 1933 kuluessa tuhonneensa 41 rykmenttiä, 6 pataljoonaa ja 10 komppaniaa ja saaneensa lisäksi voiton 8 divisioonasta, 33 rykmentistä, 19 pataljoonasta ja 9 komppaniasta Nankingin hallituksen tai maakuntain hallitusten joukkoja. Aseita olisi viimeksimainituilta vallattu 100,000 kivääriä ja 1000 konekivääriä. Luvut vaikuttavat fantastisilta, mutta mainitsen ne dokumentoinnin vuoksi, kun tarkkoja tietoja näistä Kiinassa käydyistä taisteluista yleensä ei ole olemassa.

Kiinan neuvostohallitus väittää täydellisesti saavuttaneensa ne tarkoitukset, jotka se oli itselleen asettanut vuodeksi 1933, ja on kuluvaan vuotta varten vahvistanut itselleen ohjelman, jonka mukaan se pyrkii kaikilla rintamillaan jatkamaan taisteluaan Nankingin hallitusta vastaan ja murtamaan viimeksimainitun toimeenpaneman taloudellisen saarron.

Kuomintang on parhaansa mukaan koettanut keskittää voimiaan kommunististen joukkojen vastustamiseen. Vuodesta 1931 alkaen on viisi sotilasretkikuntaa järjestetty niitä vastaan. TSIANGKAISEK on selittänyt, että kommunismin tuhoaminen on tätä nykyä tärkeämpi kuin vastarinnan tekeminen Japanille, ja hänen onkin onnistunut saada Nankingin hallitus viime aikoina tosiasiallisesti omaksumaan moderaa-

timpi kanta Japanin suhteen.

Kommunistinen vaara Kiinassa onkin suuri. Eräs Nankingin hallitusmiehistä on lausunut, että jos sen armeija lopettaisi toimintansa kommunistisia joukkoja vastaan, pääsisivät nämä viikon kuluessa Jangtsekiangin rantamien solmukohtiin ja käsiksi siellä sijaitseviin moniin ulkomaisen pääoman varassa toimiviin yrityksiin. Kun Kiinan kommunistisen puolueen vuonna 1928 hyväksymään ohjelmaan kuuluu kaikkien tällaisten yritysten pakkoluovutus, voi arvata, millaisiin selkkauksiin Kiina sellaisessa tapauksessa joutuisi.

TSIANGKAIŠEK ja hänen hallituksensa yrittävät joka tapauksessa parastaan lopettaakseen kommunistisen sotilaallisen ja poliittisen vaikutuksen Kiinassa.

Mainittakoon, että Fukienin maakunnassa äskettäin tapahtunutta vallankumousta, joka erinäisten taisteluiden jälkeen päättyi, kuten Kiinassa on tavallista, kompromissisovintoon, ei voi lukea kommunistiseksi liikentimiseksi, joskin vallankumouksellisen hallituksen eräät julistukset kuulostivat hyvinkin radikaaleilta. Fukienin liike oli sekava niinkuin yleensä nykyaikaiset tapahtumat Kiinassa, mutta lähinnä se johtui Kiinan poliitikkojen keskinäisistä erimielisyyksistä ja kohdistui TSIANGKAIŠEKin ryhmää vastaan.

Mugotahvanen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₁₅.

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Oalonen.

2/2 1934.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 29 -17.

9 206 ae. 34
23 2.37

Tokio SSA 2 P:NÄ helmi KUUTA 1934.

VIITTAUS: N

5 05

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti n:o 3.

Lähetystö pyytää kunnioittaen tämän ohella lähettää 7 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 3.

Ministeri: *M. G. Valvama*

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Tokio ssa 2 p:nä helmi kuuta 1934.

Asia: Japanin ja Kiinan suhteet

vuonna 1933.

9 206/20. 34

23/2.34.

5 C15.

Kun TSANG SUE-LIANGin valta Mantšuriassa v. 1931 alkoi murtua, julisti mm. sen eteläisimmän maakunnan Džeholin kuvernööri TANG JU-LIN alueensa riippumattomaksi. Helmikuussa 1932 hän Džeholin edustajana osallistui eri maakuntien edustajista kokoonpantuun "koilliseen hallintokomiteaan", joka 1/3 1932 julisti Mantšukuon itsenäiseksi valtioksi. Džeholin yhteys muuhun Mantšukuohon jäi kuitenkin heikoksi, ja Japanin taholta väitettiin TANG JU-LINin vehkeilevän Peipingiin vetäytyneen TSANG SUE-LIANGin ja Džeholissa toimivien partiojoukkojen kanssa Mantšukuon hallitusta vastaan.

Ristiriita Japanin-Mantšukuon ja TANG JU-LINin kanssa kärjistyi v:n 1933 alussa, ja 18/2 1933 Mantšukuon sotaministeriö ilmoitti lähettävänsä "rankaisuretkikunnan" Džeholiin. 15/9 1932 tehtyyn Japanin-Mantšukuon pöytäkirjaan vedoten Japanin Kvantungin-armeija ilmoitti ottavansa osaa tähän retkikuntaan.

Retkikunta valtasi nopeasti Džeholin kohtaamatta mainittavaa vastarintaa. 24/2 japanilaiset joukot

JAKELUOHJE:

Tavallinen.
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

miehittivät Tšaojangin kaupungin, 4/3 maakunnan pääkaupungin Džeholin eli Tšengten ja 7/3 ne saavuttivat suuren muurin, jonka luona taistelut lähinnä kohdistuivat Kupeikoun tärkeän solmukohdan ympärille.

Viimeksimainittuna päivänä TŠANG SUE-LIANG pyysi TŠIANG KAI-SEKilta eron kaikista virallisista tehtävistään, ja TŠIANG nimitti hänen sijaansa japanilaisia vastaan taistelevien sotavoimien komentajaksi erään läheisimmistä miehistään HO JING-TŠINin.

Japanilaiset joukot olivat kaikesta päättäen aikoneet pysähtyä suurelle muurille, mutta sen eteläpuolelle keskittyneet ehkä 300,000 miehen vahvuiset kiinalaiset joukot esiintyivät niin uhkaavasti, että japanilaiset etenivät jonkun verran muurin eteläpuolellekin Luanhon alueelle vetäytyen kuitenkin pian takaisin muurille. Kun kiinalaisten vastahyökkäykset yhä jatkuivat, japanilaiset etenivät toisen kerran vain muutaman kilometrin päähän Peipingistä ja Tientsinistä.

Nyt kiinalaiset vähitellen huomasivat taistelun japanilaisia vastaan olevan heille ylivoimaisen. Nankingin hallitus nimitti HUANG FUN, joka Kiinan poliitikoista on Japania kohtaan myötätuntoisimpia, Peipingin poliittisen neuvoston puheenjohtajaksi antaen hänelle ratkaisevan poliittisen määräämisvallan Pohjois-Kiinassa. 17/5 HUANG FU saapui Peipingiin ja asettui yhteyteen sotavoimien komentajan HO JING-TŠINin kanssa. Kiinalaiset joukot yrittivät ensin pysähtyä linjalle Niulanshan-Lutai, mutta siitä niiden oli vielä vetäydyttävä jonkin verran etelämmäksi.

Japanilaisten kanssa ryhdyttiin heti neuvotteluihin. Ensin tehtiin 25/5 väliaikainen sopimus Mijynissä, ja 31/5 Kvantungin-armeijan ja Peipingin sotilaallisen neuvoston edustajat lopullisesti sopivat Tangkussa väli-
rauhasta. Sopimus sisälsi, että Peipingin ja Tientsinin linjan sekä suuren muurin välille oli muodostettava demilitarisoitu vyöhyke. Todettuaan, että kiinalaiset joukot sopimuksen mukaisesti olivat siirtyneet pois vyöhykkeeltä, japanilaiset vetäytyivät suurelle muurille, jonka luo ne jäivät. Džehol oli täten saatettu Japanin-Mantšukuon määräämisvallan piiriin.

Heinäkuun 3-5 päivänä Japanin ja Kiinan edustajat tapasivat toisensa taas Dairenissa, jossa sovittiin demilitarisoitua vyöhykettä koskevista yksityiskohdista ja Šanhaikvanin kohdalla katkenneen Mukdenin-Peipingin välisen rautatieyhteyden uudelleensolmimisesta.

Nämä sopimukset ovat luoneet jonkinlaisen modus vivendin Japanin ja Kiinan kesken. Nankingin hallitus kieltäytyy jatkuvasti tunnustamasta Mantšukuota, mutta käsittää, että Kiina ei ainakaan tätä nykyä voi ajatella alueen takaisinvaltaamista.

Vaikka Kiinassa edelleen vallitsee jyrkkä Japaninvastainen mieliala, ovat kummankin valtakunnan edustajat eri tahoilla rauhallisessa kosketuksessa toistensa kanssa. Japanin Kiinassa oleva ministeri on koko viime vuoden hoitanut tointa. Kiinan lähetystö on niinkään yhtämit-
taisesti toiminut Tokiossa. Kiinan ministeri TSIANG TSO-PING oleskeli tosin vuoden päivät Kiinassa, mutta kun HIROTA viime syyskuussa tuli Japanin ulkoministeriksi, hän lähetti

henkilökohtaisen vetoomuksen TSIANG TSO-PINGille ja saikin hänet lokakuussa palaamaan asemapaikalleen.

Se seikka, että Japania lähimpänä oleva Kiinan osa, Pohjois-Kiina, on viime vuoden loppupuolen pysynyt suhteellisen rauhallisena, lienee suureksi osaksi alueen johtavan miehen HUANG FUN ansiota. On väitetty, että hän suunnittelisi alueensa irrottamista Nankingin alaisuudesta, mutta ainakin toistaiseksi hän on pysynyt uskollisena TSIANG KAI-SHIKille ja samoin säilyttänyt hyvät suhteet keskusarmeijan Pohjois-Kiinassa olevaan edustajaan HO JING-TSINIIN.

Kuvaavana piirteenä Itä-Aasian paradoksisista oloista mainittakoon, että Kiinan rajoille majoittunut japanilainen Kvantungin-armeija ja Pohjois-Kiinan joukot ovat viime syksyllä yhteistoiminnassa suorittaneet operatioita demilitarisoidulle vyöhykkeelle tunkeutuneita, Kiinan hallituksen sotavoimiin aikaisemmin kuuluneita kiinalaisia vapaajoukkoja vastaan. Toimiessaan näitä kiinalaisia joukkoja vastaan japanilaiset kuljettivat joukko-osastojaan Kiinan rautateillä, jotka viranomaiset asettivat niiden käytettäviksi, ja lähettivät lentokoneitaan Kiinan alueelle pomminheittoretkille! Rankaisutoimenpiteiden päätyttyä Peipingin viranomaiset kohteliaasti kiittivät Japanin armeijaa kiinalaisten kapinallisten kurittamisesta. Aivan perusteeton ei ole japanilaisten usein esittämä väite, että he tuntevat kiinalaisten mentaliteetin paremmin kuin länsimaalaiset.

Kun välirauha kesällä oli saatu aikaan, leimahti japanilaisvastainen liike Kiinassa taas liekkiin, ja

TŠIANG KAI-ŠEKia syytettiin heikosta esiintymisestä Japania vastaan. Kiihkeimpiä Japanin vastustajia oli Nankingin hallituksen finanssiministeri T. V. SUNG ja eri tahoilla maata esiintyivät Japania ja samalla TŠIANG KAI-ŠEKia vastaan vihamielisesti FENG JU-SIANG, VU PEI-FU ym. tunnettuja sotilashenkilöitä ja poliitikkoja. Mutta TŠIANG KAI-ŠEK on kyennyt pitämään puolensa näitä vastaan, ja mm. SUNGIN oli äskettäin jätettävä paikkansa hallituksessa. SUNG on erikoisesti kannattanut TŠANG SUE-LIANGin palauttamista valtaan Pohjois-Kiinassa. Viimeksimainittu, joka viime huhtikuussa lähti Euroopan-kiertueelleen, palasi tammikuun alussa Shanghaihin, mutta Nankingin-hallitus on ainakin toistaiseksi pitänyt hänet alallaan, ja lehti-tietojen mukaan hän on selittänyt, että "hän ei milloinkaan voi palata Pohjois-Kiinaan".

Syyskuun alussa hyväksyttiin Lushanissa pidetyssä kuomingtangin johtajien konferenssissa merkillepantava päätös, jonka mukaan Kiinan vastarintaa Japania vastaan oli lievennettävä, kunnes Kiinan kansalliset voimat saataisiin riittävästi vahvistetuiksi.

Lienee tässä yhteydessä paikallaan selostaa parin huomattavan japanilaisen Kiinaa koskevia lausuntoja.

Ulkoministeri HIROTA tehosti äskettäin hänen kanssaan keskustellessani, että Kiina ei koskaan ollut muodostanut yhtenäistä valtiota. Aikoinaan sen oli yhdistänyt valtansa alle mantšu-dynastia. Mantšut ja kiinalaiset olivat kuitenkin eri kansallisuuksia, ja niiden välillä oli jo vanhoista ajoista ollut ristiriitaa. HIROTA sanoi kuitenkin uskovansa, että Mantšukuo kykenee vähitellen kehittymään

sellaiseksi nykyaikaiseksi valtioksi, että Kiina voi ottaa sen esikuvakseen.

Kansainliiton entinen alipääsihteeri SUGIMURA, joka viime keväänä luopui toimestaan Japanin ilmoitettua eroavansa Kansainliitosta ja joka toista kuukautta sitten palasi pitkältä kiertomatkalta Kiinasta, kuvaili minulle vaikutelmiaan seuraavasti: Kiina oli nykyään hyvin heikko ja oli viime aikoina paljon kärsinyt sodista, tulvista ym. Keskushallitus piti käsissään ehkä 40 % maan asioista, muut asiat olivat hajaantuneet maakuntahallitusten, kuten Kantonissa ja Peipingissä olevien, kesken. Japania vastaan suunnattu boikotti ei enää paljon merkinnyt, sillä nyt oli Japanin kauppa Kiinan kanssa saavuttanut jo noin 60 % normaaliarvostaan. Poliitikot tosin koettivat boikottia ylläpitää, mutta kauppiat olivat valmiita ostamaan tavaraa sieltä, mistä sitä oli edullisimmin saatavissa. Suuri osa Japanin kanssa tapahtuvasta kaupasta kävi kuitenkin nykyään salakuljetustietä Hongkongista ja Formosasta käsin.

Mugstahraaney.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 215.

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön rap. n:o 4.

Ministeri Yalvaane.

7/2-54.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.
RAPORTTI n:o 4. 11 206 Sal • 34
Tokiossa 7 p:nä helmi kuuta 1934. 14/3-34
Asia: Japanin suhtautuminen 5. 815.
Neuvostoliiton ja Puolan
Esikaiseen aloitteeseen.

Tammikuun lopulla ilmestyi Japanin lehtiin uutisia, joiden mukaan Japanin Moskovassa oleva suurlähettiläs oli ilmoittanut hallitukselleen Neuvostoliiton ja Puolan tehneen eräitä esityksiä Suomelle, Virolle, Latvialle ja Liettualle. Lehtiutiset olivat sisällykseltään erilaisia ja sekavia. Eräiden mukaan esitykset olivat tarkoittaneet, että nämä viisi valtiota tekisivät keskinäisen salaisen turvallisuussopimuksen siltä varalta, että jokin kolmas valtio hyökkäisi jonkin niistä kimppuun. Esim. CHUGAI SHOGYO SHIMPO kirjoitti: "Suomen ja muiden maiden kieltäytyttyä sopimusta ei kuitenkaan saatu aikaan. Japani, jolla on ollut erikoisen ystävälliset suhteet Puolaan venäläis-japanilaisen sodan ja maailmansodan päiviltä, katsoo Puolan Neuvostoliitolle tekemällään ehdotuksella pettäneen japanilais-puolalaisen ystävyyden, ja Japanin hallitus seuraa tarkkaavasti asian kehittymistä."

Kun en ollut Ulkoasiainministeriöltä saanut mitään tiedoitusta asiasta ja kun postinkulun epäsuvarinnöllisyyden takia en ollut saanut kotimaan lehtiäkään, jotka olisivat

JAKELUOHJE:

Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

siitä kertoneet, sähkötin muutamia päiviä sitten Ministeriölle pyytäen tietoja. Olen nyt saanut lyhyen vastaus-sähkösanoman ja samalla vihdoin Suomen lehtiäkin, jotka ovat sisältäneet lisätietoja.

Kun tänään menin ulkoministeriön Euroopan ja Amerikan asiain osaston päällikön Shigenori TOGOn puheille, selostin hänelle saamani sähkösanoman mukaisesti Neuvostoliiton ja Puolan Suomelle tekemää tiedustelua ja Suomen siihen antamaa vastausta sekä samalla lehdistömme asiassa ottamaa kantaa (erikoisesti Uuden Suomen 4/1 julkaisemaa PÄÄkirjoitusta). Tiedustelin sitten, miten Japani suhtautui asiaan.

Hra TOGO vastasi kysymällä, mitä minun mielestäni ~~Neuvostoliitto~~ Neuvostoliitto oli ehdotuksellaan tarkoittanut. Vastasin otaksuvani, että neuvostohallitus oli tahtonut varmistautua siitä, että sen läntiset naapurit pysyvät puolueettomina, jos Venäjä joutuisi selkkauksiin idässä.

TOGO sanoi, että Japani ei täysin käsittänyt, mitä Neuvostoliiton toimenpide oli tarkoittanut, mutta että Japanin ulkoministeriönkin käsitys oli, että Venäjä oli tahtonut saada läntisten naapuriensa kädet sidotuiksi pitäen silmällä Japanin kanssa mahdollisesti syntyvää selkkausta.

Hän toisti usean kerran painokkaasti, että Japani piti arvossa (appreciated) Suomen suhtautumista Neuvostoliiton ja Puolan aloitteeseen.

Selostan seuraavassa, mitä TOGO keskustelumme ku-
luessa vielä lausui Japanin ja Neuvostoliiton suhteista:

Japanilla ei ollut mitään aikeita hyökätä Neuvostoliittoa vastaan. Japanin Venäjää koskevan nykyisen kannan oli ulkoministeri HIROTA määrittellyt 23/1 parlamentissa pitämässään puheessa (tämä puhe julkaistiin aikaeron vuoksi jo 23/1 ilmestyneissä lehdissämme Suomen Tietotoimiston sähkösanomana, ja olen kontrolloinut, että Neuvostoliittoa koskeva osa on siinä sanotarkasti oikein käännettynä). Japani piti tosin muutamia divisiooneja Mantšukuossa, mutta ne olivat siellä ainoastaan järjestystä ylläpitämässä.

Senpä vuoksi Japani ei ymmärtänyt, mitä Neuvostoliitolla oli mielessään, kun se tätä nykyä niin kiihkeästi varustautui idässä. Kun Venäjä 5-vuotissuunnitelmansa nimissä ensin oli ruvennut luomaan sotateollisuutta, se Japanin hallituksen käsityksen mukaan ensi sijassa oli pitänyt silmällä läntistä rajaansa. Mutta nyt Japani uskoi Neuvostoliiton varustautumisen kohdistuvan itäänpäin, ja viimeksimainittu olikin viime aikoina vahvasti linnoittanut itärajaansa. Neuvostoliitto oli tähän mennessä käyttänyt idässä suorittamiinsa varustuksiin 2 miljardia.

(Kysyin tällösin, tarkoittiko TOGO yen'ejä vai ruplia. Hän vastasi, että hänen tietonsa luultavasti tarkoittivat 2 miljardia yen'iä, vaikka hän ei voinut sitä täysin taata. 2 miljardia yen'iä tekisi Suomen rahassa nykyään noin 26 miljardia markkaa.)

TOGO jatkoi: Japani ei käsittänyt, miten Venäjä saattoi käyttää niin suuria summia itärajaansa varustamiseen. Aikaa myötenhän sen luulisi käyvän liian raskaaksi väestölle.

Neuvostoliiton johtomiehet koettivat nyt todistella koko maailmalle, että idässä oli alkamassa sota. Japani ei ymmärtänyt, mitä Venäjä sillä tarkoitti. Osaksi tämä puhe tietysti oli tarkoitettu venäläistä yleisöä varten, "for home consumption", sillä neuvostohallituksellahan täytyi aina olla joku vihollinen, jota maalailtiin sen väestön eteen peloitukseksi. Mutta Japani ei ollut varma siitä, ettei tämän puheen taakse tällä kertaa jotakin kätkeytynyt.

Vaikka Venäjä ei aivan vielä olisikaan valmis aloittamaan hyökkäystä idässä, ei ollut mitään varmuutta siitä, että se ei jonkin ajan kuluttua olisi siihen valmis.

Keskustelun kuluessa TOGO tiedusteli minulta, mikä olisi Suomen kanta, jos idässä syntyisi selkkaus. Vastasin, että henkilökohtaisen käsitykseni mukaan Suomen hallitus halusi pitää kätensä mahdollisimman vapaina ja välttää tarpeetonta sitoutumista Neuvostoliittoon päin.

Lopuksi TOGO vielä lausui, että jos Japani joutuisi selkkauksiin Neuvostoliiton kanssa, Japani haluaisi silloin neuvotella Suomen kanssa.

Olen tässä koettanut niin tarkasti kuin mahdollista selostaa TOGOn lausuntojen pääkohdat. Kuten ylempänä olevasta käynee selville, hän useaan kertaan viittasi siihen mahdollisuuteen, että Japanin ja Neuvostoliiton kesken muodostuu vakavampikin selkkaus.

Tänään oli minulla vielä eräillä kutsuilla tilaisuus keskustella Neuvostoliiton ja Puolan aloitteesta ulkoministeriön (kansliapäällikköämme vastaavan) varaministerin SHIGEMITSUN kanssa, ja hänkin heti spontaanisesti samaa sanaa käyttäen lausui, että Japani piti arvossa (appreciated) Suomen suhtautumista ehdotukseen.

Neqotabraney.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 615.

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Valvanne.

15/2-34.

Leima: Tokio 20/2'34
" Seattle 3/3, New York 8/3, HKI 24/3'34.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 45 - 25.

15 207 Sal

34

Tokio SSA 15 P:NÄ helmi KUUTA 19 34.

26/3-34

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 1 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 5.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen pyytää lähettää
8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 5.
Lähetys postitetaan Amerikan kautta.

Ministeri:

Magnus Wessberg

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Tokio ssa 15 p:nä helmi kuuta 1934.

Asia: Keskustelu hra RAIVIDin kanssa
Japanin-Neuvostoliiton suhteista.

15 207 Sal 34
26/3-34
5 C15

Viime syksynä nimitettiin Neuvostoliiton tšekäläisen suurlähetystön neuvokseksi (siis samaan virkaan, jonka haltijana hra MAISKI oli silloin kun hänet nimitettiin ministeriksi Helsinkiin) hra Nikolai RAIVID, joka sitä ennen oli ollut Suomen, Skandinavian ja Itämerenmaiden sekä Puolan asiain osaston päällikkönä ulkoasiainkomissariaatissa. Entisen asemansa nojalla hän on alusta alkaen ollut varsin avomielinen minulle.

Pyydän seuraavassa selostaa pitkää keskustelua, joka minulla tänään oli hänen kanssaan Neuvostoliiton ja Japanin suhteista.

RAIVID sanoi olevansa sitä mieltä, että vaikka Venäjän ja Japanin suhteet yhä olivat jännittyneet, oli niiden kesken punkeavan sodan vaara nyt vähäisempi kuin se oli ollut vuosi sitten.

Silloin japanilaiset sotilaspiirit olivat yliarvioineet maansa sotilaspoliittisen aseman. Oli luultu, että Japani voisi korvauksetta ottaa haltuunsa Kiinan itäisen rautatien (jota nyt kutsutaan Pohjois-Mantsurian

JAKELUOHJE:

Ei ulkomaedustuksen tiedoituk-
siin.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

rautatieksi). Olivatpa japanilaiset upseerit Harbinissa avoimesti selittäneet, että Japani valloittaisi Neuvostoliitolta Merimaakunnan ja Kaukaisen idän tasavallan ja työntäisi venäläiset Baikal-järven taakse. Kun tämä suunnitelma olisi onnistunut, olisi Japani rauhallisemmin voinut keskittyä Kiinan-politiikkaansa. Kiinan eksploateeraamisenhan RAIVIDin mukaan oli Japanin tärkeimpiä tavoitteita. Lisäksi Japani, joka täten olisi saanut selkäpuolensa turvatuksi Venäjää vastaan, olisi turvallisemmin voinut ryhtyä taisteluun Yhdysvaltainkin kanssa, jos laivastokonflikti lähivuosina siihen johtaisi.

Viimeksi kulunut vuosi oli kuitenkin tuonut pettymyksiä Japanille. 5-vuotissuunnitelma, jonka Japani oli luullut epäonnistuvan, olikin luonut Neuvostoliitolle niin voimakkaan teollisuuden, että se voi tuottaa sotatarpeita verrattomasti tehokkaammin kuin Japanin teollisuus.

Mantšukuossa määräävät japanilaiset sotilaspiirit olivat viime syksyllä pidättäneet Pohjois-Mantšurian rautatien venäläisiä johtajia ja luulleet sillä keinoin pakotavansa Neuvostoliiton luovuttamaan rautatien joko korvauksetta tai mitättömästä maksusta. Mutta neuvostohallitus ei ollutkaan antanut noiden pidätysten peloittaa itseään. Rautatien myymistä koskevat neuvottelut olivat täydellisesti pysähtyneet, ja tällä hetkellä ei enää ollut kysymyksessä raha vaan prestiisi. Japanilaiset eivät saisi Neuvostoliittoa jatkamaan neuvotteluja ennenkuin he ovat vapauttaneet vangitut rautatiejohtajat ja joko antaneet näiden ryhtyä hoitamaan virkaansa tai suostuneet siihen, että Neuvostoliitto nimittää toiset kansalaisensa heidän sijaansa.

Mutta jos Japanin hallitus tällä tavoin peräytyisi, menettäisi se prestiisinsä sekä kotimaassa että ulkomailla. Tämä prestiisin menetys taas yllyttäisi erikoisesti Kiinaa kiristämään vastarintaansa.

Neuvostoliiton äskettäin ottama jyrkempi asenne oli johtunut siitä, että se oli kaikessa hiljaisuudessa saanut Mantšukuon vastaisen rajansa erittäin vahvasti linnoitetuksi. Tästä Japani yllätykseen oli päässyt selville vasta viime vuoden lopulla.

Kun Japanin sotalaitos oli varustuksiltaan paljon vanhanaikaisempi ja heikompi kuin muiden suurvaltain, oli hallitus laatinut suuremman sotilasbudjetin kuin mitä maalla vielä koskaan oli ollut. Mutta oppositio sotilaspirejä vastaan oli viime aikoina kasvanut, ja sen seurauksena oli ARAKIN väistyttyvä sotaministerin paikalta.

Kysyin nyt RAIVIDilta, että jos kerran Neuvostoliiton mielestä sotilaspiretien vaikutus Japanissa oli viime aikoina vähentynyt, mistä johtui, että Neuvostoliiton johtomiehet juuri tätä nykyä lakkaamatta puhuivat Japanin taholta uhkaavasta sodan vaarasta.

RAIVID ei jäänyt vastausta vaille. Hän selitti Venäjän johtohenkilöiden näillä puheillaan haluavan vahvistaa Japanin rauhaa puoltavia piirejä! Mutta hän myönsi Neuvostoliiton pitävän mahdollisena, että joltakin japanilaiselta taholta voidaan provokoida selkkauksia. Hän viittasi erikoisesti siihen, että esim. nykyinen sotaministeri HAYASHI, joka Mantšurian selkkauksen puhjetessa syyskuulla v. 1931 oli ollut Korean varuskunnan komentajana, omin päinsä, saamatta hallitukseltaan määräyksiä, oli lähettänyt

brigadin Koreasta Mukdeniin ja sitten antanut hallituksen selvittää tapahtuneen tosiasian.

Olen näin seikkaperäisesti selostanut RAIVIDin kanssa tapahtunutta keskusteluni, koska se osoittaa, mikä käsitys Neuvostoliiton diplomatialla on Venäjän-Japanin suhteista - tai ainakin minkä käsityksen se tahtoo muulle maailmalle antaa näistä suhteista.

Muqshabany.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Johiossa olevan lähetysten raportti n:o 6.

Ministeri Valvance.

16/2 1934.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o

49/-26

10 206 ka. 34

TOKIO SSA 16 P:NÄ helmi KUUTA 19 34.

10/3.34

VIITTAUS:

N

P:NÄ

KUUTA 19

P:TTY

n:o

5 C15

VIITTAUS:

D. U. M.

19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 6.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen pyytää lähettää
8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 6.
Lähetystön raportit n:ot 4 ja 5 on postitettu
Amerikan kautta.

Ministeri:

Kuopala

Sotilasasiainministeri Helsingin

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Tokiossa 16 p:nä helmikuuta 1934.

Asia: Japani asettaa sotilasasiamiehen
Helsinkiin.

10 206 h 34
10/3-34
5105

Vuoden 1933 raportissani n:o 15 ilmoitin silloisen sotaministerin kenraali ARAKIn maininneen minulle, että Japani aikoi tänä vuonna sijoittaa vakinaisen sotilasasiamiehen Helsinkiin.

Kun budjetissa, jonka hallitus tammikuulla jätti parlamentille, ei ole mitään mainintaa Japanin Helsingissä olevaan lähetystöön perustettavasta sotilasasiamiehen virasta, olen sekä ulko- että sotaministeriöstä tiedustellut, miten kenraali ARAKIn minulle mainitseman hallituksen aikomuksen on käynyt.

Olen nyt saanut selville, että budjetissa olevaan sotilasasiamiehiä koskevaan menomomenttiin sisältyy määräraha everstiluutnantin arvoisen sotilasasiamiehen viran perustamiseksi Helsinkiin.

Edustajakamari hyväksyi 13/2 muutoksitta hallituksen budjettiehdotuksen, joka nyt tulee ylähuoneen käsiteltäväksi. Otaksuttavissa on, että ylähuone tulee varsin pian niinkään muutoksitta hyväksymään budjetin.

Sekä ulko- että sotaministeriössä on minulle vakuutettu, että Japanin hallituksella näin ollen ensi

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

finanssivuoden alkaessa 1/4 1934 on käytettävissä määräraha Helsingissä olevan sotilasasiamiehen viran perustamiseksi ja että joku everstiluutnantin arvoinen upseeri mahdollisimman pian siihen nimitetään.

M. W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 815.

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Valvonne.

23/2-34.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ .

Salainen.

Raportti n:o 7 (salakirjoitettu).

Tokiossa 23 päivänä helmikuuta 1934.

Asia: Japaninko lentokoneita
Pohjoisessa.

12	206	Sal	34
16/3-34	10	-	-
5	C15		

Kun tähän asti saapuneissa Suomen lendässa ei vielä selvitystä lentokoneista, joita pohjoisessa väitetään nähdyn mutta m.m. oletettu siellä olleen japanilaisia, puhuin asiasta ulkoministeriön Europa-osaston päällikölle Togolle, selostaen lentiemme tiedoituksia, otaksumia. Vaikka oli selvä Japani ei missään tapauksessa myöntäisi osallistumistaan, tahdoin kiinnittää Tagon huomion asiaan ja osoittaa, mitä mahdollisuuksia Suomessa otettu lukuun. Togo ei suoraan kieltänyt vaan vastasi huhut olivat fantastisia.

Tässä yhteydessä voinen mainita, että luonani viime viikolla Englannin, Ranskan meriattaseat väittivät Japanin sukellusveneiden olevan teknillisesti ensiluok^kaisia. Englantilainen kertoi hänet otettu ystävällisesti vastaan muilla Japanin sotalaivoilla, mutta pyynnöistään huolimatta häntä ei koskaan päästetty sukellusvenäelle. Sanoi olevansa vakuutettu Japanilla lentokoneita kulettavia sukellusveneitä, myös aivan pienikokoisia, jotka kuljettavat kokoonpantavia lentokoneita. Englanti hyvin kiinnostunut, mutta ei ole päässyt selville rakenteesta.

Hugo Valvanne.

Salakirjoituksen vakuudeksi:

A. Salas.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 815.

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Valvanne.

23/2-34.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 62-31.

Tokio SSA 23 P:NÄ helmi KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

14 207 Sil 34
23/3-34 9 - 1
5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 8.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää
8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 8.

Ministeri:

Mugabwamy.

*Keskustelu Hirokan kanssa:
Rauhan säilyminen
"Kummituslentokoneet"*

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÜ.

Salainen.

Raportti n:o 8.

Tokiassa 23 päivänä helmikuuta 1934.

Asia: Keskustelu ulkoministeri
HIROTAN kanssa.

14 207 Sel. 34
23/3-34 10 - 11 -
OSASTO
5 015

Lounaalla, jonka keisari tänään kruununprinssin kunniaksi antoi ulkovaltojen lähetystöjen päälliköille ja hallituksen jäsenille, jouduin istumaan ulkoministeri HIROTAN viereen ja sain siten tilaisuuden keskustella melko pitkälti hänen kanssaan.

Rauhan säilyminen.

Viittasin keskustelun kuluessa sotahuhuihin, joita nykyään oli niin paljon liikkeellä, ja kysyin, milloin Japani aikoi lähteä sotapoluille. HIROTA vastasi, että ei millään maalla tätä nykyä ollut varaa sellaiseen ylellisyyteen kuin sota oli. Mutta hän myönsi, että vaikka järkevästi ja loogillisesti ajatellen sotaan ryhtyminen oli mieletöntä, oli kieltämättä olemassa mahdollisuus, että liiaksi kiihoittuneet mielet jossakin maassa voivat saada rauhan rikotuksi. Mutta sellaisessa tapauksessa oli välttämätöntä estää sota leviämästä. Olihan Japanin ja Kiinan välillä eskettäin ollut sotatoimia, mutta ne oli pian saatu lopetetuiksi.

HIROTA myönsi kuitenkin, että vaikka tämä oli ollut mahdollista Itä-Aasiassa, ei ollut niin helppo

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

rajoittaa sotaa, jos sellainen sattuisi Euroopassa leimautamaan.

Tässä yhteydessä hän siirtyi puhumaan Itävallassa ja myös Unkarista. Hän totesi, että maailmansota oli saanut alkunsa Itävalta-Unkarista ja että tämä seutu edelleen oli hyvin tulenarka.

Japani ja Neuvostoliitto.

Kysyin, mitä hänen mielestään merkitsivät ne puheet, joita Neuvostoliitossa erikoisesti viime aikoina oli niin runsaasti pidetty Japanin kanssa puhkeavan sodan vaarasta. HIROTA vastasi siihen, että sovjet oli nyt taas valmis jatkamaan neuvotteluja Pohjois-Mantsurian rautatiestä ja piti nähtävästi tarpeellisena säestää näitä neuvotteluja sotaisten puheiden musiikilla. Muuten Neuvostoliitolla aina täytyi olla joku maa, jonka voitiin sanoa uhkaavan Venäjää sodalla.

Mainitsin että vuonna 1921, jolloin Englantia käytettiin tällaisena peloittimena, olin Moskovassa nähnyt LLOYD GEORGEin ja CURZONin kuvia ripustettuina hirteen julkisille paikoille. HIROTA sanoi siihen naurahtaen, että hän ei vielä ollut saanut sellaista kunniaa osakseen.

HIROTA kertoi tässä yhteydessä, että kun hän pari vuotta sitten oli suurlähettiläänä Moskovassa, oli eräessä tilaisuudessa VOROŠILOV leikillään luvannut hänelle sovjetin korkeimman kunniamerkin, jos hän järjestäisi niin, että rauha Japanin ja Neuvostoliiton välillä säilyi viisi vuotta eteenpäin. Keskustelun oli kuullut Puolan

ministeri PATEK, joka oli pyytännyt saada saman kunniamerkin luvaten hoitaa asiat niin, että rauha myös Puolan ja Neuvostoliiton välillä säilyisi viisi vuotta. VOROŠILOV oli vastannut, että PATEK saisi kunniamerkin ainoastaan, jos Puola säilytti rauhan kahdeksan vuoden aikana.

Lentokoneet Fennoskandian pohjoisilla alueilla.

Otin puheeksi salaperäiset lentokoneet ja kerroin pohjoismaiden lehdissä esitettävään sellaisiakin otaksunia, että pohjois-Atlantilla oli japanilainen emä-laiva, josta lentokoneet tekivät tiedustelumatkoja Venäjälle käsin. HIROTA sanoi naurahtaen, että hän ei ainakaan tiennyt mitään sellaisista japanilaisista lentokoneista.

Muqtdalwanqy.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 815.

ASIA: _____

Tokiassa olevan lähetystön raportti: nro 9.

Ministeri Yabranne.

27/2-34.

LEKODASIAN...	
No. 13 / 207	Sel. 38
22/3-34	2 - LÄL /
5.	Salainen.
	815.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Raportti n:o 9 (osittain salakirjoitettu).

Tokiossa 27 päivänä helmikuuta 1934.

Asia: Keskustelu Mr. Hugh BYASin kanssa.

Tänään minulla oli pitkä keskustelu Mr. BYASin kanssa, joka on TIMES ja NEW YORK TIMES lehtien Tokion-kirjeenvaihtaja ja on eräin keskeytyksin oleskellut Japanissa vuodesta 1914 alkaen. Hänellä on erinomaisia suhteita Japanin niinhyvin poliittisiin kuin sotilaspiireihin, ja Tokiossa häntä pidetään yhtenä parhaimmista ulkomaalaisista Japanin-tuntijoista. Japanin Helsingissä oleva asiainhoitaja ICHIKAWAkin kirjoitti minulle Japaniin lähtiessäni: "Mr. BYAS tuntee Japanin paremmin kuin kukaan muu Tokiossa asuva ulkomaalainen."

Mr. BYAS sanoi otaksuvansa, että SAITON hallitus, jota vastaan nykyään tehdään kiivaita hyökkäyksiä, tulisi ennen pitkää kukistumaan. Hän ei kuitenkaan luullut, että valtakunnanneuvoston varapresidentti paroni HIRANUMA tai ylähuoneen presidentti prinssi KONOYE, joita useimmiten kuulee mainittavan ehdokkaina nykyisen pääministerin seuraajiksi, onnistuisivat muodostamaan uuden hallituksen, vaan luuli Korean kenraalikuvernöörillä kenraali UGAKILLA olevan suurimmat mahdollisuudet. Kenraali ARAKIn poliittisen vaikutusvallan hän puolestaan arveli olevan lopussa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

ARAKIlla oli paljon kannatusta armeijassa, ja hän oli kaikesta päättäen hyvä tarkoittava ja vilpitön mies, mutta hän oli sotaministerinä ollessaan puhunut liikaa ja siten tehnyt itsensä mahdottomaksi toimimaan poliittikkona.

Mr. BYAS ei pitänyt Japanin ja Neuvostoliiton suhteita kriittillisinä. Hän oli vakuutettu siitä, että HIROTA yritti parastaan selvittääkseen niitä. Hän uskoi, että HIROTA pyrki luomaan puolueettoman vyöhykkeen Korean-Mantšukuon ja Neuvostoliiton välisen rajan molemmille puolin. BYAS luuli myös olevan syytä otaksua, että HIROTA saattoi johtaa neuvottelut Pohjois-Mantšurian rautatiestä tulokseen. HIROTA oli epäilemättä valmis sopimaan rautatien hinnasta sovjetin kanssa. Vaikeutena oli vain se, että Mantšukuossa olevan japanilaisen Kvantungin-armeijan johto luuli olevan mahdollista Japanin saada rautatie käsiinsä ja sen hallintoon osallistuvat Neuvostoliiton kansalaiset Mantšukuosta pois Japanin tarvitsematta siitä maksaa.

(Liite 1.)

Salainen.

(Tokiossa olevan lähetystön 27 päivälle helmikuuta 1934 päivätyn raportin n:o 9 liite 1.)

Venäläiset olivat huomattavasti vahvistaneet Mantshukuon rajalla olevia asemiaan, mutta Byas arveli heidän liioittelevan niiden merkitystä. Vi-hollisuuksien alettua venäläiset voisivat kerran paritendä lentohyökkäyksiä Tokioon, Osakaan, mutta japanilaiset etenisivät heti Mantshukuosta Siperian radalle, katkaisten yhteyden Vladivostokiin. Tämän asema heikko. Sovjetin vaikutus Tyynenmeren rannalla todellisuuksessa minimaalinen.

Sovjet kuitenkin siksi hyvin varustautunut idässä, Japanin armeijan kunto vielä puutteellinen, joten Japanin sotilaallinen esiintyminen nyt joko liian aikainen tai myöhäinen. Siksi Byas ei uskonut ensi kesänä odotettavissa asekonfliktia. Pahempi rajaselkkaus voisi tosin sellaisen provokoida, mutta Byas luuli Japanin Mantshukuossa olevan armeijan pyrkivän ja pystyvän sellaisen selkkauksen estämään.

Salakirjoituksen vakuudeksi:

A. Salas.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C¹⁵.

ASIA:

Tohiossa olevan lähelysten rap. n:o 10.

Ministeri Valvance.

9/3 1934.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
KIRJELMÄ n:o 71-37.
Tokio SSA 9 P:NÄ maalisk. KUUTA 1934.
VIITTAUS: N
P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o
VIITTAUS: D. U. M. / 19
ASIA: Raportti n:o 10. /

16	207/ae.	34
29/3.34	9	
5	C15	

Ulkoasiainministeriö LLE

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää
8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 10.

Lähetystö pyytää kunnioittaen Ministeriötä avaamaan
tämän kirjeen liitteenä 1 olevan salakirjoituksen ja
sitten puhtaaksikirjoittamaan sitä 8 kappaletta tämän
kirjeen liitteessä 2 esitettyyn muotoon sekä kiinnittä-
mään nämä raportin eri kappaleisiin. Salakirjoituksen
avaaja tahtonee merkitä nimensä avatun tekstin vakuudeksi.

Ministeri:

Miguel Salazar

**) Yleissilmäys sisä-Aasian
oloihin.*

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

Raportti n:o 10 (osittain salakirjoitettu).

Tokiossa 9 päivänä maaliskuuta 1934.

ASIAKIRJASTO	
16	20 th Mar. 34
29/3-34	3
5	015

Asia: Yleissilmäys sisä-Aasian oloihin.

Sisä-Aasia ei ole sekään säästynyt siitä poliittisesta käymistilasta, joka nykyään on havaittavissa kaikkialla maailmassa. Mutta Aasian sisäosien tapahtumista saapuu ulkopuoliseen maailmaan vaillinaisia tietoja, jotka usein ovat enemmän tai vähemmän väritettyjä, ja monista tärkeistekin tapahtumista ei tietoja lainkaan kantaudu ulospäin.

Siitä asti kuin Japaniin tulin, olen koettanut eri tahoilta hankkia tietoja myös sisä-Aasian oloista. Joskin Japanissa niitä erikoisesti seurataan, ei täälläkään ole helppoa saada niistä tarkkoja ja luotettavia tietoja. Omasta puolestani olen koettanut näitä tietoja udella, paitsi japanilaisista lähteistä, erikoisesti Kiinan, Siamin, Englannin, Afganistanin, Turkin ja Neuvostoliiton lähetystöjen päälliköiltä ja jäseniltä.

Koetan tällä kertaa aivan pääpiirteittäin hahmotella, mitkä poliittiset voimatekijät nykyään vaikuttavat Kiinan valtakuntaan nimellisesti kuuluvan valtavan alueen sisäosissa.

Siellä on monin paikoin eri väestöryhmien keskuudessa kansallisia liikkeitä, jotka pyrkivät joko saavuttamaan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

autonomian tai kokonaan vapautumaan Kiinan suvereenisuu-
desta. Lisäksi kohtaavat siellä toisensa kolmen muun
valtakunnan intressit, nim. Japanin, Englannin ja Neuvosto-
liiton.

Kiinan pohjoisosa, Ulko-Mongolia, on kuten tun-
nettua Neuvostoliiton kontrollin alaisena.

Siitä etelään olevalla Sisä-Mongolialla on tähän
asti ollut enemmän kosketusta Kiinan hallitukseen kuin
Ulko-Mongolialla. Mutta tosiasialla Nankingin hallituksella
ei ole siellä paljonkaan sananvaltaa. Sovjet on vuosi-
kausia koettanut vaikuttaa sielläkin asiamiestensä väli-
tyksellä. Mutta aivan viime aikoina Japani on määrä-
tietoisesti ruvennut ulottamaan sinne vaikutusvaltaansa.
Mantšukuon rajan läheisyydessä liikehtii pienehköjä japa-
nilaisia joukko-osastoja, ja Japanin asiamiehet neuvotte-
levat Sisä-Mongolian pikkuruhtinaiden eli heimopäälliköiden
kanssa.

Japanin asiamiehet ovat edenneet Sisä-Mongoliasta
Sintsiangiin asti, jonka eteläosissa he varsinkin ovat
olleet toimeliaita.

Eivätkä japanilaiset ole pysähtyneet Sintsiangiin,
vaan ovatpa ulottaneet vaikutuksensa Tibettiin asti vedoten
siellä niinkuin muuallakin Aasiassa siihen, että tämän
maanosan kansojen on emansipoitava itsensä Euroopan vaiku-
tusvallasta. Afganistaniinkin asti Japani ulottaa toimin-
tansa. Viime lokakuulla Afganistan lähetti ensimmäisen
lähettilänsä Tokioon, ja Japanin hallitus on jo

päättänyt perustaa lähetystön Kabuliin.

Japanin tarkoituksena on nähtävästi saada aikaan suojaamuri Venäjän vaikutusta vastaan Mantšukuosta Sisä-Mongolian ja Sintsiangin kautta Afganistaniin ja Tibettiin.

Näillä seuduilla Japanin vaikutus kuitenkin koh-
taa Englannin asiamiehet. Englannillahan on ulkomaisista
valloista toistaiseksi eniten sananvaltaa Tibetissä, ja
myös Afganistanissa sen vaikutusvalta on varsin voimakas.
Viime aikoina Englannin asiamiehet ovat lisäksi olleet
varsin toimeliaita Sintsiangissa. Englannin intressit vaa-
tivat Intian turvaamista ensi sijassa Neuvostoliittoa ja
toisessa sijassa Japanin vaikutusta vastaan.

Neuvostoliiton vaikutusvalta sisä-Aasiassa on,
lähinnä Japanin toiminnan johdosta, viime aikoina huomaa-
tavasti heikentynyt. Ulko-Mongoliassa sovjetin asema kui-
tenkin toistaiseksi on verrattain vahva, ja Sintsiangin
paikallisissa sen asiamiehet niinkään ovat toiminnassa.

Kiinan ote on heikentymistään heikentynyt niin-
hyvin Mongoliassa kuin Sintsiangissa ja Tibetissä.

Sintsiangissa on viime kuukausina käyty verisiä
taisteluita alueen turkkilais-mongolilaisen väestön ja kii-
nalalaisten kesken. Kapinallisilla näyttää olleen menestystä,
ja he ovat saaneet järjestetyksi riippumattoman hallinnon
Kašgariin.

Turkissa seurataan kiinnostuneesti Sintsiangin
heimolaisväestön samoin kuin muuten länsi- ja sisä-Aasiassa
olevien turkkilaisheimojen riippumattomuuspyrkimyksiä ja

ylläpidetään ja kehitetään niiden kanssa kulttuuriyhteyttä. Mutta kun Turkin nykyiseen politiikkaan kuuluu pyrkimys ylläpitää mahdollisimman hyviä suhteita Neuvostoliittoon, Turkin hallitus koettaa tarkasti varoa antamasta sovjetille syytä epäluuloon, että Turkki avustaisi sen alueella asuvien heimolaistensa poliittisia liikehtimisiä.

Kun Tibetissä äskettäin kuoli Englannin kanssa hyviä suhteita ylläpitänyt Dalai-lama, Nankingin hallitus toivoo voivansa toimittaa vuodesta 1924 Kiinassa maanpaossa oleskelleen Taši- eli Pantšen-laman lhassaan ja saada vallan siirtymään hänen käsiinsä. Luultavaa ei kuitenkaan ole, että Kiina enää voi saada vaikutusvaltaa Tibetissä, joka viimeisen Dalai-laman aikana tosiasiallisesti pääsi siitä riippumattomaksi.

Muuten lienee saamieni tietojen mukaan Tibetissäkin jo Japanin asiamiehiä toiminnassa.

Joskin sisä-Aasian seudut ovat syrjässä tärkeistä asutuskeskuksista, on niiden olojen kehityksellä oma merkityksensä maailman politiikassa. Erinäiset Kiinan valtakunnan kansallisuudet pyrkivät saavuttamaan täyden riippumattomuuden, ja ne suuret vallat, joilla on intressejä Aasian manterella, koettavat laajentaa vaikutusvaltaansa ja luoda itselleen poliittisia ja sotilaallisia tukikohtia. Jos jonakin päivänä Aasiassa punkeaa suurempi voimainmittely, voi sisä-Aasiassa parhaillaan muodostuvilla uusilla poliittisilla kombinaatioilla olla suurikin vaikutus tapahtumien kulkuun.

(Liite 1.)

Muqtabarany

Salainen.

(Tokiossa olevan lähetystön 9 päivälle maaliskuuta
1934 päivätyn raportin n:o 10 liite 1.)

On huomattava että Japanin toimintaa sisä-
asiassa johtavat sotilasviranomaiset, jotka Mantsu-
kuossakin ensi sijaisesti määräävät Japanin politiikan.

Salakirjoituksen vakuudeksi:

J
S. Sallas.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Johiossa olevan lähetysten rap. n:o 11.

Ministeri Valvance.

16/3 1934.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 73 -39.

Tokio SSA 16 P:NÄ maalis KUUTA 1934.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 11.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen
lähettää 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä
raporttiansa n:o 11.

Ministeri:

Magnus Valtonen

Mantsjukan tunnistaminen

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

Raportti n:o 11.

Tokiassa 16 päivänä maaliskuuta 1934.

Asia: Mantšukuon tunnustaminen.

17/207/ae. 34
7/4-34
5 @15

Kuten hyvin saattaa käsittää, japanilaiset ovat kärkeäitä panemaan merkille vähäisiäkin merkkejä siitä, että muut maat osoittavat positiivista kiinnostusta Mantšukuohon, ja taipuvaisia tulkitsemaan ne aikeiksi tunnustaa Mantšukuon valtion.

Pari kuukautta sitten Saksan tšekäläisen suur-
lähetyksen kaupallinen sihteeri KNOLL matkusti Mantšukuohon. Japanin lehdet julkaisivat heti uutisia, joiden mukaan hra KNOLLin palattua matkaltaan ja annettua selostuksen hallitukselleen Saksa tulisi tunnustamaan Mantšukuon.

Heti uutisen tultua julkisuuteen tiedustelin asiaa Saksan suurlähetyksen ensimmäiseltä neuvokselta, joka selitti tiedon perättömäksi. Puhuin asiasta vielä hra KNOLLin kanssa hänen vast'ikään palattuaan matkalta, ja hänkin väitti samaa. Eräissä tšekäläisissä ulkomaisissa diplomaattipiireissä on minulle kuitenkin vakuutettu, että tässä tapauksessa savu ei ole ilman tulta ja että Saksa, joka on sanoutunut irti Kansainliiton jäsenyydestä, valmistautuu jo ennen irtisanomisajan päättymistä tunnustamaan de jure Mantšukuon.

Viimeksi Puola on joutunut japanilaisten huomion esineeksi. Helmikuun lopulla Puolan tšekäläinen ministeri MOSCICKI matkusti Mantšukuohon, josta hän palanee parin päivän perästä. Ennen lähtöään hän minulle nimenomaan vakuutti, että hänen matkansa ei suinkaan tarkoittanut, että Puolalla olisi aikomus tunnustaa Mantšukuo. Hän ei myöskään aikonut olla pääkaupungissa Hsinkingissa 1/3, jolloin Mantšukuo oli julistautuva keisarikunnaksi. Ministeri MOSCICKI väitti matkustavansa yksinomaan tutustumaan Harbinissa olevaan puolalaiseen siirtokuntaan. Tässä kaupungissa ja sen läheisyydessä asuu noin 7,000 Puolan kansalaista, jotka enimmäkseen ovat Pohjois-Mantšurian rautatien palveluksessa. Puolalaiset ovat sinne asettuneet jo tsaarinvallan aikana, koska puolalaiset sielle saattoivat rauhassa työskennellä ja pitää yhteyttä keskenään. Harbinissa Puolalla oli lähetetty konsuli. Ja sikäläistä siirtokuntaa silmälläpitäen Puolan hallitus oli antanut MOSCICKILLE ohjeeksi, jo kun hän viime syyskuulla saapui Japaniin, koettaa ylläpitää niin hyviä epävirallisia suhteita kuin mahdollista Mantšukuon kanssa.

6/3 hämmästytti tšekäläistä yleisöä Japanin tärkeimmän uutistoimiston, Rengon, lehdissä julkaisema laaja uutinen. Sen mukaan olisi MOSCICKI Hsinkingissa Mantšukuossa ottanut vastaan lehdistön edustajia ja heille ilmoittanut saapuneensa Mantšukuohon Varsovasta saamiensa ohjeiden mukaisesti tutkimaan maassa vallitsevia olosuhteita valmistuksena tunnustukselle, jonka Puola suunnitteli

antaa Mantšukuolle. Harbinissa hän aikoisi samasta asiasta neuvotella Puolan sikäläisen konsulin kanssa. Ministeri MOSCICKI olisi lisännyt, että hän Tokioon palattuaan tulisi ehdottamaan hallitukselleen, että tämä tunnustaisi Mantšukuon huolimatta siitä, että Puola oli Kansainliiton jäsen. Viitaten edellä mainittuun hra KNOLLin Mantšukuohon tekemään matkaan MOSCICKI olisi lisännyt, että Puola joka tapauksessa todennäköisesti tunnustaisi Mantšukuon jo ennenkuin Saksa sen tekisi. Lopuksi uutisen mukaan MOSCICKI olisi onnitellut Mantšukuota sen johdosta, että se oli muuttanut monarkiaksi, ja valittanut, että hänellä tällä kertaa ei ollut tilaisuutta pyytää vastaanottoa keisari KANGTEN (ent. PU-YIN) luo.

Uutisen tultua julkaistuksi Puolan lähetystö viipymättä antoi lehdille seuraavan oikaisun:

"Herra MOSCICKIN Mantšukuohon tekemän matkan johdosta on levinnyt kaikenlaisia huhuja, mutta sen ainoana tarkoituksena on tutustua suurimman kaukaisessa idässä olevan puolalaisen asutuskeskuksen, Harbinissa olevan Puolan siirtokunnan, yhteiskunnallisiin ja kasvatusoloihin."

Puhuin asiasta henkilökohtaisesti Puolan v. a. asiainhoitajan TRAWINSKIN kanssa. Hän kertoi Rengon uutisen nähtyään heti ottaneensa yhteyden Mantšukuossa olevaan ministeri MOSCICKIin. Tämä oli ilmoittanut, että hän ei ollut Mantšukuossa antanut minkäänlaista lausuntoa lehdille, eikä edes tietääkseen ollut tavannutkaan siellä lehtimiehiä.

(Huomautan tässä jokapäiväisen kokemuksen Japanissa osoittavan, että tšekäläiset lehdet harjoittavat erittäin suurta licentia poeticaa.)

Hra TRAWINSKI vakuutti minulle uudestaan, että MOSCICKIN matkan tarkoituksena oli yksinomaan tutustua Harbinin puolalaisten oloihin. Hän lisäsi, että Puolalla ei ollut mitään aikomusta tunnustaa Mantšukuota.

Mantšukuon tunnustamisen yhteydessä mainittakoon vielä seuraavaa:

Kun Mantšukuo 1/3 julistautui keisarikunnaksi, sen ulkoministeri ilmoitti siitä sähköteitse maailman kaikille hallituksille. Tšekäläisten lehtien tietojen mukaan olivat maaliskuun 9 päivään mennessä seuraavat maat sähköttäneet vastauksensa: Dominikaanien Tasavalta, Liberia, Liettua, Nepal, Norja, Salvador ja Vatikaanivaltio. Norjan ilmoitetaan vastanneen seuraavasti: "Norjan hallitus yhtyy Mantšukuon ulkoministerin vilpittömään toivomukseen, että ystävälliset suhteet molempien valtioiden välillä kehittyisivät."

Kansainliiton Mantšukuon-asiassa ottama kanta estää sen jäsenvaltioita tunnustamasta Japanin toimesta syntyneitä valtiota. Mutta eräissä Kansainliittoon kuuluviinkin maissa on viime aikoina vaadittu Mantšukuon tunnustamista. Ja merkkejä on olemassa siitä, että eräät hallitukset jo harkitsevat, olisiko kaiken uhalla syytä tunnustaa Mantšukuo ja siten hankkia sen ja Japanin erikoinen suosio sekä samalla erikoisia taloudellisia etuja nuoressa keisarikunnassa.

Hugo Valerius

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 615.

ASIA: _____

Tokiassa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Valvanne.

23/3-34.

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

Raportti n:o 12 (salakirjoitettu).

Tokiossa 23 päivänä maaliskuuta 1934.

19/208 Sal 34

13/4-34 5 - -

Asia: Ison-Britannian sotilasasiamies
Japanin - Neuvostoliiton sodan
vaarasta.

5 C15

Tiedustelin vast`ikkään Englannin sotilasattasealta eversti James`ilta, luuliko sodan voivan pian puhjeta Japanin - Sovjetin välillä. Vastasi tuntevansa vain sotilaspiirien mielialan. Niissä 2 käsitystä. Toisen mukaan oli mahdollisimman pian sodittava Sovjetia vastaan. Toisen mukaan armeija ei vielä valmis seuraavista kahdesta syistä. Ensiksi armeijan varustukset eivät aivan hyvässä kunnossa, vaan osin vielä vuoden 1914 tasolla. Ennen kaikkea ei tarpeeksi tankkeja, lentokoneita, nykyaikaisia tykkejä. Niitä kuitenkin tarmokkaasti valmistellaan. Toiseksi armeijalla vielä paljon tekemistä ennen kuin Mantšukuo rauhoitettu ja organisoitu, kuten siellä olevan armeijan esikunnan päällikkökin äsken James`ille ilmoittanut. Lisäksi James vakuutti Sovjet saa Siperian radan toisen raitteen valmiiksi Habarevskiin saakka tänä vuonna, ehkä jo kesäksi. Jos poliittiset selkkaukset kuitenkin johtavat sotaan, on armeija kaikesta huolimatta iskukykyinen. James vakuutti täten raportteeraneensa yleisesikunnalleen.

Hugo Valvanne.

Salakirjoituksen vakuudeksi:

J. Sallas.

JAKELUOHJE: tavallinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/15.

ASIA: _____

Johiossa olevan lähelysten Rep. n:o 13.

Ministeri Valvama.

6/4 1934.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 87-48.

Tokio SSA 6 P:NÄ huhti KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D.U.M. 1 19

23 208 he 34
27/4.34
5 C15
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 13.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää
8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 13.

Ministeri: *Megdalbrany*

*Puolan ministerin Mantsu-
kuon matkasta.*

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Raportti n:o 13.

Tokiassa 6 päivänä huhtikuuta 1934.

23/208 la. Salainen. 34

27/4. 34

5 C15

Asia: Vieläkin Puolan ministerin Mantšukuon-matkasta.

Raportissani n:o 11 kerroin matkasta, jonka Puolan tšekäläinen ministeri MOŚCICKI äskettäin teki Mantšukuohon.

Palattuaan matkaltaan viime kuun loppupuolella MOŚCICKI sanomalehdille antamassaan haastattelussa mitä jyrkimmin sanoin valitti uutistoimisto RENGON sensaatio-uutista, jonka mukaan hänen matkansa olisi johtunut siitä, että Puola valmistautui tunnustamaan Mantšukuon keisarikunnan. Hän selitti aikoneensa matkustella laajemmältikin Mantšukuossa tutustumassa sen oloihin. Mutta uutinen oli tehnyt hänen asemansa niin kiusalliseksi, että hän käytyään tapaamassa Harbinin puolalaisia oli palannut suoraa päätä Japaniin.

Hän mainitsi haastattelussaan lisäksi, että useat Tokiossa olevat diplomaatit, jotka olivat aikoneet käydä Mantšukuossa, olivat nyt luopuneet aikeestaan peläten, että heidänkin matkaansa voitaisiin samaan tapaan tulkita väärin. Tiedän, että näin onkin laita. Minuakin ovat useat huomattavassa asemassa olevat japanilaiset kehoittaneet käymään Mantšukuossa tutustumassa maan oloihin. Ja eräs Harbinissa asuva Suomen kansalainen on lähetystölle

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

kirjoittanut ilmoittaen, että sikäläiset suomalaiset, joiden on erittäin vaikea olla yhteydessä Panghaiissa olevaan pääkonsulinvirastoon, toivoisivat että joku ulkomaanedustuksemme viranhaltija kävisi neuvottelemassa heidän kanssaan. En kuitenkaan näissä oloissa katso voivani ehdottaa Ulkoasiainministeriölle virkamatkan järjestämistä Mantšukuohon.

Ministeri MOSCICKI on minulle kertonut, että hänen palattuaan Tokioon on hänelle RENGON uutisen johdosta japanilaiselta taholta esitetty valitteluja in amplissima forma. Mm. ulkoministeri HIROTA oli lausunut hänelle pahoittelunsa. RENGON oli järjestänyt hänelle suuren lounaan, jonka yhteydessä oli ilmoitettu RENGON Hsinkingissa olevan kirjeenvaihtajan myöntäneen, että hän ei ollutkaan MOSCICKIä tavannut. Kirjeenvaihtaja oli selittänyt laatineensa uutisen sen nojalla, mitä hänelle oli kertonut eräs MOSCICKIin Hsinkingissa tavannut henkilö!

Ministeri MOSCICKI kertoi minulle saaneensa sen käsityksen, että Mantšukuossa ei tällä haavaa pelätty sotaa. Harbinissahan asuu erittäin paljon myös venäläisiä emigrantteja, ja viime vuosinahan on juuri heidän taholtaan levitetty maailman lehdistöön monilukuisia uutisia Japanin ja Neuvostoliiton välillä puhkeavan sodan vaarasta. (Eiväthän Harbinin-uutiset ole tuntemattomia Suomenkaan lehdistölle: viimeksi huomasin Suomen Tietotoimiston levittäneen 14/3 Harbinista tullutta sähkösanomaa, jonka mukaan Neuvostoliitto jo olisi myynyt

Kiinan itäisen rautatien Japanille!) MOSCICKI väitti, että Harbinin venäläiset emigrantitkaan eivät tätä nykyä näkyneet uskovan sodan pikaiseen puhkeamiseen.

Jo ARAKIn ollessa viime aikojaan sotaministerinä väitettiin, että Japanin hallitus olisi tahtomut suorittaa eräitä tärkeitä upseerisiirtoja mm. Mantšukuossa olevan japanilaisen Kvantungin-armeijan keskuudessa, mutt~~a~~ että ARAKI olisi vastustanut niitä. Upseerisiirtoja tapahtui sittemmin, niin pian kuin kenraaliluutnantti HAYASHI oli tullut sotaministeriksi. Mm. nimitettiin Kvantungin-armeijan esikunnan päällikkö kenraaliluutnantti KOISO varsinaiseen Japaniin majoitetun 5:nnen divisioonan päälliköksi. MOSCICKI väitti saaneensa Mantšukuossa sen käsityksen, että tämä siirto oli erikoisesti lieventänyt sotaista mielialaa Mantšukuossa.

Muuten MOSCICKI kertoi huomanneensa, että Mantšukuossa tehtiin tarmokasta konstruktivista työtä. Varsinkin hän väitti Etelä-Mantšurian rautatieyhtiön saaneen alueellaan paljon aikaa. Pääkaupungissa Hsinkingissa, joka aikaisemmin oli ollut mitätön kaupunkipahanen, tehtiin valtavia rakennustöitä. Ja varsinkin Dairenin olivat japanilaiset jo rakentaneet mallikelpoiseksi nykyaikaiseksi kaupungiksi.

Mantšukuo ei kuitenkaan ollut vaikuttanut japanilaiselta, vaan oli säilyttänyt kiinalais-mantšulaisen luonteensa. Japanilaisia oli virkamiehinä Mantšukuan virastoissa ja johtajina tärkeimmissä yksityisissä

yrityksissä, ja japanilaisia joukko-osastoja oli majoi-
tettuina maassa, mutta työvoima oli yleensä mantšuja ja
- kiinalaisia. Ministeri MOSCICKI oli erikoisesti häm-
mästynyt nähdessään Dairenissa tuhansia kiinalaisia kuleja,
jotka olivat juuri saapuneet Kiinasta. Syynä siihen,
että kiinalaisia siirtolaisia ja työnhakijoita jatkuvasti
tulvi Mantšukuohon, oli hänen käsityksensä mukaan se,
että olot Kiinassa olivat epävakaiset ja rauhattomat, kun
taas Mantšukuo tarjosi kiinalaisille turvallisuuden ja
suhteellisesti järjestyneet olosuhteet.

Mogulabovainy

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

to
Tokiossa olevan Lähetystön raportti n:o 14.

Ministeri Valvassa

10/4 1934.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

K.RJELMÄ n:o 90-49.

Tokio SSA 10 P:NÄ huhti KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 14.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää
8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiaan n:o 14.

Ministeri:

Mugdabayev

Sisämongolian autonomaalike

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

Raportti n:o 14.

Tokiossa 10 päivänä huhtikuuta 1934.

14 208 fac.

34.

30/4.34

Asia: Sisä-Mongolian autonomialiike.

5 C15

Mongoliaa koskevia uutisia esiintyy maailman lehdistössä nykyään varsin usein; Suomenkin lehdet niitä tämän tästä julkaisevat. Näihin uutisiin on yleensä syytä suhtautua varovasti. Useimmiten ne ovat lähtöisin joko Kiinasta tai Venäjältä. Varsinkin Kiinasta saapuneet uutiset ovat tavallisesti fantastisia ja Venäjältä käsin levitetyt lisäksi systemaattisesti väritettyjä. Uutisten sävy on yleensä se, että Japani on valloittamaisillaan Sisä-Mongolian tai yhdistämäsillään sen Mantšukuohon.

Sen lisäksi, mitä lähetystön raportissa n:o 10 mainitsin Mongoliasta, pyydän seuraavassa antaa siitä eräitä lisätietoja.

Kun Kiina v. 1912 julistautui tasavallaksi, Mongolia muodosti yhden niistä uuden valtion viidestä osasta, joita sen lipun viisi väriä symboloi.

Mongolian pohjoisosassa, ns. Ulko-Mongoliassa, oli kuitenkin Venäjän vaikutus tsaarivallan ajoilta huomattava. V. 1913 tehtiin Kiinan ja Venäjän kesken sopimus, jossa tunnustettiin Ulko-Mongolian autonomia. Kuten tunnettua, paroni von UNGERN-STERNBERG joukkoineen piti

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

jonkin aikaa Ulko-Mongolian pääkaupungin Urgan halluusaan, kunnes neuvostojoukot v. 1921 hänet kukistettuaan saivat määräämisvallan alueella. V:sta 1924, jolloin Ulko-Mongolian viimeinen hutuhtu eli pappisruhtinas kuoli, on maan johdossa ollut sovjetin mallin mukainen "Mongolian kansan vallankumouksellinen hallitus".

Mongolian eteläinen osa, ns. Sisä-Mongolia, on sitävastoin edelleen kuulunut Kiinan tasavaltaan. Virallisesti Sisä-Mongolia on ollut jaettu kahteen maakuntaan, joista läntisen nimenä on Suijuan ja itäisen Tšahar. Kiinan hallituksella ei kuitenkaan ole juuri mitään vaikutusta Sisä-Mongoliassa. Sen sijaan on vuosien kuluessa ollut kannausta Sisä-Mongolian varsinaisten paimentolaiselämää viettävien asukkaitten ja tälle alueelle tunkeutuneiden kiinalaisten siirtolaisten välillä. Kiinalaisia talonpoikia on rauhattomilta kotiseuduiltaan joukoittain siirtynyt maanviljelijöiksi Sisä-Mongolian alueelle, vaikka se suureksi osaksi onkin Gobi-erämaata. Ja talonpoikien kintereillä on tullut kiinalaisia rosvojoukkioita, jotka ovat tehneet olot Sisä-Mongoliassa levottomiksi. Seurauksena on ollut, että alueen varsinaiset asukkaat, mongolit, ovat vähitellen järjestäytyneet puolustamaan aluettaan sille tunkeutuneita kiinalaisia vastaan.

Viime syksyn kuluessa 127 Sisä-Mongolian paimentolaisruhtinasta, joista monet laskevat polveutuvansa Tšingiskaanista ja hänen seuraajistaan, ja 50 muuta mongoliylimystä on pitänyt neuvotteluja Peilingmiaon tempelissä

Kiinan luoteisrajalla. Neuvotteluissa on yksimielisesti päätetty muodostaa "mongolipiirikuntien liitto" ja järjestetty sille teltoista kokoonpantu pääkaupunkikin Tientši-nimiselle aropaikkakunnalle Suijuanin maakuntaan. Liitolle on muodostettu yhteinen hallitus, jonka vaikutusvaltaisimman jäsenen on tämän mongoliliikkeen tarmokkain johtaja, silingol-mongolien ruhtinas TE; muita johtomiehiä ovat Ulan-Tsabin piirikunnan esimies ruhtinas JUNTVAN-VANGTSUK ja ruhtinas TUNGTAKUNG. Liitolle on vahvistettu oma budjettikin, joka päättyy 320,000 Kiinan hopeadollariin.

Liiton tarkoituksena on turvata Sisä-Mongolian autonomia. Mutta liitto ei ole virallisesti katkaissut välejä Kiinaan. Peilingmiaosta sähkötettiin Nankingiin, että mongolit halusivat elää autonomisena kansana mutta kuulua edelleen Kiinan tasavaltaan ja jättää sen hallitukselle ulko- ja sotilasasiainsa hoidon.

Nankingin hallitus lähetti sisäministerinsä itsensä neuvottelemaan Sisä-Mongolian johtajien kanssa. Neuvotteluissa vaihdettiin molemmin puolin kohteliaisuuksia, mutta asiat eivät liene niistä paljonkaan muuttuneet. Nanking ei näy asettuneen jyrkästi vastustamaan Sisä-Mongolian autonomiaa, mutta koettaa luonnollisesti saada sen pysymään erillään sekä Japanin että Neuvostoliiton vaikutuksesta.

Ruhtinas TE onkin selittänyt, että mongolien liitto ei aio liittyä japanilaisiin. Onpa hän valittanut,

että Mantšukuohon on liitetty mongolien aluetta (Džeholin maakuntaan kuuluvaa), samoin kuin hän on valittanut sitä, että Neuvostoliitto on ottanut käsiinsä Ulko-Mongolian.

Mongolit ovat aina pitäneet itseään erillään kiinalaisista. Sensijaan he olivat aikoinaan Kiinan mantšu-dynastian keisarien uskollisia ja tyytyväisiä alamaisia. Kiinan tasavaltaa kohtaan heillä ei näy olevan erikoista sympatiaa. Tämä seikka oli epäilemättä yhtenä vaikuttavana syynä siihen, että Kiinan viimeinen mantšu-keisari julistautui Mantšukuon keisariksi. Ei ole mahdotonta, että tapahtumien edelleen kehittyessä Sisä-Mongolian paimentolaisruhtinaat jossakin vaiheessa katkaisevat ne heikot nimelliset siteet, jotka yhdistävät heidän alueensa Kiinan tasavaltaan, ja liittävätkin sen uuden mantšu-keisarin valtapiiriin. Se ei olisi vastenmielistä japanilaisille, jotka nyt kiinnostuneesti seuraavat Sisä-Mongolian autonomia-liikettä ja järjestävät yhteyksiä sen paimentolaisruhtinaiisiin.

Mugolabraning

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetyksen raportti n:o 15.

Ministeri Valvama.

9/5 1934.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 143 - 62.

Tokio SSA 9 P:NÄ touko KUUTA 1934.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
25209 he.	34
1/6-34	LIR
5	C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 15.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän ohella
8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 15.

Ministeri: *Mugobalwaney*

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Raportti n:o 15.

Tokiossa 9 päivänä toukokuuta 1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
25/209 Salainen. 34
1/6.34
5 C15

Asia: Japanin Helsinkiin nimitetty sotilasasiamies.

Kuten aikaisemmin olen Ulkoasiainministeriölle ilmoittanut, Japanin hallitus on 1 päivänä viime huhtikuuta alkaneen finanssivuoden budjetin tultua hyväksytyksi perustanut Helsinkiin everstiluutnantin vakanssia vastaavan vakinaisen sotilasasiamiehen viran ja nimittänyt siihen majuri Saiichi TERADAN.

Pyydän seuraavassa antaa hänestä eräitä henkilötietoja:

Majuri TERADA on syntynyt helmikuussa 1895. Aloitti syyskuussa 1909 opintonsa Tokion sotilaallisessa valmistavassa keskusoulussa. Nimitettiin joulukuussa 1916 aliluutnantiksi armeijaan. Lähetettiin 1919 japanilaisten joukkojen mukana Siperiaan. Aloitti joulukuussa 1920 opintonsa Tokion sota-akatemiassa, josta sai päästötodistuksen marraskuussa 1923. Siirrettiin helmikuussa 1924 ilmavoimiin ja määrättiin ilmavoimien toiseen rykmenttiin; käyttää edelleenkin ilmavoimien virkapukua. Siirrettiin 1925 armeijan yleisesikuntaan. Lähetettiin 1928 Puolaan tutkimaan sotilasoloja ja sieltä käsin teki mm. matkan Suomeen. Palasi tammi-kuussa 1931 Japaniin yleisesikunnan palvelukseen. Aloitti joulukuussa 1931 opintonsa Tokion sota-akatemian erikois-

JAKELU:

Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle.

kursseilla. Siirtyi 1932 taas yleisesikunnan palvelukseen. On saksankielen taitoinen.

Yleisesikunnan Euroopan-osaston päällikkö eversti IIMURA on minulle ilmoittanut, että majuri TERADAA pidetään erittäin etevänä upseerina.

Majuri TERADA lähti Tokiosta matkalleen 1/5. Osoituksena siitä huomiosta, jota hänen nimitykselleen täällä osoitetaan, mainittakoon, että häntä oli Tokion keskusasemalla saattamassa noin 80 yleisesikunnan upseeria.

Kuten olen Ministeriölle sähköttänyt, majuri TERADAn on määrä saapua Moskovaan 11/5 ja jatkaa sieltä matkaa Riikaan tapaamaan Japanin sikäläistä sotilasasia-miestä. Helsinkiin hänen lasketaan saapuvan 24/5.

Muqolbaxanuy.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cr5.

ASIA: _____

Tokiossa olevan kabinetin raportti n:o 16.

Ministeri Valvama.

14/II 1934.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 294 - 114.

Tokio SSA 14 P:NÄ marras KUUTA 1934.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 16.

Lähetystö lähettää kunnioittaen tämän ohella Ulko-
asiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä
raporttiansa n:o 16.

Ministeri:

Margd. Boman
Japanin lähettilään virka
Helsinkiin.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Tokio ssa 14 p:nä marras kuuta 1934.

Asia: Suunnitelma Japanin ministerin

viran perustamiseksi Helsinkiin.

29 kog. he. 34
1/12.34
5 C15

Japanin hallituksen huomio on tätänykyä ensisijaisesti keskittynyt 1/4 1935 alkavan finanssivuoden budjetin laatimiseen.

Vedoten siihen, että vaaralliseksi kärjistynyt kansainvälinen yleistilanne ja erikoisesti Mantšukuon-kysymys, siitä johtunut Japanin eroaminen Kansainliitosta sekä lisäksi laivasto-sopimuksen päättyminen aiheuttavat maan ulkopoliitikalle ja puolustukselle erikoisia tehtäviä, ovat varsinkin ulko-, sota- ja meriministeriö vaatineet huikeita lisäyksiä budjetteihinsa.

Niinpä ulkoministeriö, jonka nykyinen budjetti päättyy 27,861,000 jeniin, vaatii ensi finanssivuotta varten 49,450,000 jeniä. Tästä määrästä 9,150,000 jeniä käytettäisiin diplomaattiseen toimintaan, joka aiheutuu Mantšukuon-kysymyksestä ja laivastokonferenssista, sekä Neuvostoliiton, Kiinan, Yhdysvaltojen, Ison-Britannian ym. valtioiden kanssa käytäviin erikoisneuvotteluihin.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Viennin edistämistä ja puolustamista varten pyydetään 2.5 milj. jeniä. Tällä määrärahalla suunnitellaan perustettavaksi erikoinen toimisto Osakaan pitämään yllä ulkoministeriön yhteyttä sikäläisiin Japanin tärkeimpiin kauppa- ja teollisuuslaitoksiin. Ulkoministeriön kaupalliseen osastoon ehdotetaan kiinnitettäväksi 50 uutta virkamiestä. Ulkomaanedustukseen suunnitellaan niinkään saman verran uusia kaupallisia virkamiehiä.

Ulkoministeri HIROTA on äskettäin vahvistanut suunnitelman laajaksi toiminnaksi, jonka tarkoituksena on Japanin kulttuurin tunnetuksi tekeminen ulkomailla. Tätä varten pyydetään 2.45 milj. jeniä.

8.39 milj. jeniä vaaditaan ulkomaanedustuksen virkamiesthistön lisäämiseksi sekä uusien lukuisten konsulinvirastojen ja muutamien lähetystöjen perustamiseksi. Itsenäisiä lähetystöjä ehdotetaan perustettavaksi Suomeen, Latviaan, Abessiniaan, Egyptiin, Etelä-Afrikkaan ja Uruguayhin. Lähetystöjen perustamista Suomeen ja Latviaan perustellaan lähinnä poliittisilla, muihin maihin perustamista taas kaupallisilla argumenteilla.

Finanssiministeriö, jonka tehtävänä on laatia eri ministeriöiden alustavista ehdotuksista varsinainen budjettisuunnitelma, asettui alunperin vastustamaan ulko-, sota- ja meriministeriöiden vaatimia määrärahojen korotuksia. Kuultuani siitä asetuin yhteyteen ulkoministeriön Euroopan ja Aasian osaston päällikön TOGON kanssa tiedustellen, pitkö hän mahdollisena, että ministerin virka kaikesta huolimatta saatai-

siin perustetuksi Helsinkiin. Hän vastasi, että ministeriö piti tätä suunnitelmaa erikoisesti poliittisista syistä tärkeänä ja tulisi tekemään voitavansa saadakseen sen hyväksytyksi.

Puuhin tämän jälkeen varafinanssiministeri TSUSHIMAN kanssa asiasta. Häinkin vakuutti olevansa sitä mieltä, että Suomeen, joka oli Japanille niin tärkeän Venäjän rajanaapuri, oli tärkeätä saada perustetuksi Japanin lähetystö, ja sanoi asiaa edistävän sen sympatian, jota Japanissa tunnettiin Suomea kohtaan. Mutta hän lisäsi, että suurten uusien määrärahojen sisällyttäminen budjettiin oli suunnattoman vaikeata.

Huomautin ministeri TSUSHIMALLE, että Suomessa oli jo kauan ollut kaikilla mailla suurvalloilla ministerin johtama lähetystö, joten luonnollisesti olisi toivottavaa, että Japanikin sellaisen sinne perustaisi.

Nyt on finanssiministeriö juuri saanut valmiiksi budjettiehdotuksensa. Sen mukaan saisi ulkoministeriö pyytämiensä 49,450,000 jenin asemasta ainoastaan 27,860,000 jeniä eli melkein saman määrän, mikä sillä on nykyisessä budjetissa.

Budjetti joutuu piakkoin käsiteltäväksi hallituksessa, ja kun myöskin armeijan ja laivaston pyytämää määrärahoja on runsaasti vähennetty, vaikka ei kuitenkaan suhteellisesti samassa määrässä kuin ulkoministeriön ehdotusta, tulee hallituksen keskuudessa budjetista käytäväksi ankara taistelu.

Tällä hetkellä ei vielä voi sanoa, onko todennäköistä, että Japani ensi vuonna perustaa Helsinkiin itsenäisen lähetystön.

Mugottalwaney.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 15

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Valvanne

19/11. 1934.

2

T O K I O S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 303 - 118.

Tokio S S A 19 P: N Ä m a r r a s K U U T A 19 34 .

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 17.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän ohella
Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päi-
vättyä raporttiansa n:o 17.

Ministeri:

Mugabawany
"Sotako tulossa."

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Tokio ssa 19 p:nä marras kuuta 1934.

Asia: Sotako tulossa?

Jo 209 Sal. D. 34.

8/12.34

5 C15

Näinä poliittisen rautakauden aikoina ei maailman sanomalehdistöltä pitäisi puuttuman sensaatiomaisia uutisia. Parhaiten ryyditettyihin kuuluvat kuitenkin ne, jotka viime vuosina jatkuvasti ovat ennustaneet sodan puhkeavan milloin minäkin hatkenä Japanin ja Neuvostoliiton välillä. Huomattava vain on, että rauha on jatkunut jo monen tällaisen määräjän yli ja että nämä sotaiset uutiset tuntuvat olevan sitä voimaperäisempiä, mitä kauempana tulevasta sota-näyttämöstä ne esitetään. Tokiossa ei huomaa merkkejä sodan pikaisesta puhkeamisesta.

Entä miltä näyttävät Japanin ja Neuvostoliiton suhteet Tokiosta katsoen?

Kieltämättä nämä suhteet ovat varsin kireät. Sen jälkeen kuin Japani oli lavastanut Mantšukuon riippumattomaksi julistautumisen, Neuvostoliitto alkoi pelätä asemansa vaarantumista pohjois-Aasiassa ja on viime vuosina huomattavasti vahvistanut sotilaallisia voimiaan Amurin ja Ussu-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

rin varrella. Tämä joukkojen keskitys ja varsinkin voimak-
kaiden pommituslentokoneitten kokoaminen Korean ja Mantšukuon
rajalle muodostaa jatkuvan irritaation Japanille. Muutamia
kuukausia sitten Tokio ehdotti Moskovalle demilitarisoidun
vyöhykkeen järjestämistä tälle rajaseudulle. Tämä olisi luon-
nollisesti heikentänyt Neuvostoliiton joukkojen iskuvalmiutta,
eikä se hyväksynyt ehdotusta.

Japanilla on täysi työ koettaessaan saada järjes-
tystä aikaan Mantšukuossa, jonka laajalla alueella sissijou-
kot yhä käyvät taistelua japanilaisia joukko-osastoja vastaan.
Japanille ei suinkaan ole mieluista, että keskellä Mantšu-
kuota pohjoisen rautatien suurilukuinen sovjettilainen virka-
miehistö toimii hallinnollisissa tehtävissä ja samalla työs-
kentelee Japanin päämääriä vastaan. Ja Mantšukuon rajojen
ulkopuolella, Mongoliassa ja varsinaisessa Kiinassa, Neuvosto-
liiton ja kominternin asiamiehet niinikään monella tavalla
työskentelevät Japania vastaan.

Japanin ja Neuvostoliiton välejä ovat viime vuosi-
na kiristäneet selkkaukset toistensa jälkeen. Neuvottelut
Pohjois-Mantšukuon luovutuksesta ovat olleet monta kertaa
katkeamaisillaan. Niitten yhteydessä on saatu ilmi monenlai-
sia salaliittoja ja sabotaašiyrityksiä, vastapuolen miehiä on
vangittu ja heidän vapauttamisestaan on kinasteltu. Neuvotte-
lut kalastussopimuksesta ovat näyttäneet yhtä tuloksettomilta.
Korean ja Mantšukuon rajalla on yhtämittaa uudistunut raja-
selkkauksia, monet niistä samantapaisia, joita Suomen itä-
rajalla on eri vuosina koettu. Kumpikin maa on syyttänyt

vastapuolta siitä, että sen aseelliset voimat ovat ylittä-
neet rajan, laukauksia on vaihdettu, lentokoneita on pako-
tettu laskeutumaan maahan. Näistä rajaselkkauksista varsinkin
on sähkötetty hälyttäviä tietoja maailman lehdistöön.

Sovjetin liittyminen Kansainliittoon, josta Japani
on irtisanoutunut, on vain lisännyt irritaatiota tässä maas-
sa. Genève'issä Venäjä voi harjoittaa propagandaa Japania
vastaan ja pyrkiä saamaan Kansainliiton voimakeinoja avukseen
mahdollisen konfliktin sattuessa.

Mitä pitemmälle aika kuluu, sitä paremmin sovjet
ehtii kehittää teollisuuttaan toisen viisivuotissuunnitelmansa
mukaisesti ja sitä enemmän sen kansainvälinen asema voi
vahvistua. Tähän vedoten eräät takäläiset piirit vaativat,
että Japanin on viivyttämättä suoritettava se aseellinen
välienselvittely, joka niiden mukaan ei kuitenkaan ole väl-
tettävissä.

Tässä on lueteltu muutamia niistä syistä, joiden
nojalla eri aikoina viime vuosina on väitetty sodan olevan
puhkeamaisillaan Japanin ja sovjetin välillä. Ja kuitenkin
nämä syyt eivät ole vielä aiheuttaneet eivätkä todennäköi-
sesti aivan ensi tilassa tulekaan aiheuttamaan sotaa.

Joskin Neuvostoliitto on keskittänyt joukkojaan
kaukaiseen itään, on selvä, että se on tapahtunut puolus-
tus- eikä hyökkäämistarkoituksessa. Sovjet ei tätä nykyä
pystyisi tällä suunnalla hyökkäämään. Jos sota siellä alkai-
si, tapahtuisi se Japanin aloitteesta.

Joskin Pohjois-Mantšukuon rautatien sovjettilaisista

virkamiehistä on Japanille haittaa, on vain ajan kysymys, milloin sopimus rautatien luovuttamisesta saadaan aikaan ja neuvostovenäläinen henkilökunta kokonaisuudessaan poistuu Mantšukuon alueelta. Neuvotteluja ei käydä länsimaiseen, vaan traditsionaaliseen itämaiseen tapaan, johon kuuluu viivyttelyä, tinkimistä, keskeytystä, uhkailua. Mutta jo kauan aikaa keskustelu on varsinaisesti koskenut vain hintaa, ja sitä koskeva erimielisyys on yhä pienentynyt. Kun neuvottelut saadaan lopetetuiksi (sekä ulkoministeri HIROTA että suurlähettiläs JURENEV ovat minulle vakuuttaneet, että se verra-ten pian tapahtuu), on Venäjän suoranainen osuus Mantšukuon alueen hallintaan päättynyt ja maa on Japanin kontrollin alainen.

Salaliittojen ja sabotaašiyritysten paljastaminen ja rajaselkkaukset ovat nekin sekundaarisinä ilmiöinä kuuluneet rautatiestä käytyyn itämaiseen kaupantekoon. Kun rautatiestä saadaan aikaan sopimus, loppuvat nuokin selkkaukset varmaan ainakin nykyisessä muodossaan.

Joskin Japani kieltämättä on sensiibeli propagan-dalle, jota sovjet Genève'issä harjoittaa sitä vastaan, Japani siihenkin suhtautuu nykyään varsin viilleästi. Japanilaisen katsantokannan mukaan Kansainliiton toiminta itä-Aasiassa on ollut taitamatonta. Ja joka tapauksessa Japani tietää länsimaiden olevan tätä nykyä siksi kiinni omissa pulmissaan, että niiltä ei helposti liikene voimakeinoja käytettäväksi kaukaisessa idässä.

Tärkein näkökohta, joka voisi aiheuttaa Japanin

kiiruhtamaan aseellista välienselvitystään sovjetin kanssa on se, että Japanille olisi edullista toimia ennenkuin Neuvostoliitto ehtii paremmin järjestystä ja voimistua. Mutta ensiksikin Venäjän asema kaukaisessa idässä maantieteellisistä syistä on parhaassakin tapauksessa heikko. Ja toiseksi Japani itse ei ole vielä valmis aseelliseen voimainmittelyyn. Sodan sattuessa sovjetin ilmavoimat varmaan tulisivat yrittämään demoralisoivia pommitushyökkäyksiä Japanin tiheästi asutettuja kaupunkeja vastaan, jotka puu- ja paperitaloineen ovat varsin tulenarkoja. Ja Japanin ilmatorjuntapuolustus ei vielä liene tyydyttävästi järjestetty. Lisäksi Japani vielä kärsii erikoisesti tykistön, tankkien ja moottorikuljetusneuvojen puutetta. Näiden heikkouksien korjaamista tarkoittavat Japanin viimeaikaiset valtavat sotilasbudjetit. Aikaisempi kokemus osoittaa, että Japani ei halua ottaa tarpeetonta riskiä. Se tahtoo olla mahdollisimman hyvin varustettu, ennenkuin se aloittaa olemassaololleen tähdellisen taistelun.

Joskin ne radikaalit kansalliset järjestöt, jotka Japanissa vaativat viivyttelämätöntä voimapolitiikkaa, ovat varsin koväänisiä, ei niillä tätä nykyä ole ratkaisuvalltaa maan asioiden johdossa. Vielä puolitoista vuotta sitten oli iäkkään SAITON hallituksessa määrävimpänä miehenä jyrkkäotteinen kenraali ARAKI ja ulkoministerinä painostukselle altis kreivi UGHIDA. Nyt on pääministerinä virkeä, mutta harkitseva amiraali OKADA, sotaministerinä ARAKIA rauhallisempi kenraali HAYASHI ja ulkoministerinä HIROTA, joka osaa taitavasti ja sitkeästi käyttää diplomatian kaikkia keinoja.

Nykyinenkin hallitus noudattaa sitä politiikkaa, joka pantiin alulle, kun Japani järjesti Mantšukuon pystyttämisen ja erosi Kansainliitosta. Mutta nykyinen hallitus kaiken todennäköisyyden mukaan pyrkii välttämään varomattomuuksia ja sen sijaan valmistautuu sitkeästi tuleviin ratkaisuihin.

Jos Japani nyt aloittaisi vihollisuudet sovjetia vastaan ja onnellisessa tapauksessa saisi työnnettyksi sen voimat pois Vladivostokista ja Rannikkomaakunnasta vaikkapa Jablonoi-vuorten taakse, ei se todennäköisesti kuitenkaan voisi tällä suoralla rintamaliikkeellä turvautua Venäjää vastaan.

Käsitykseni mukaan Japanin ja Neuvostoliiton konflikti olennaisesti koskee kysymystä, kuka saa ratkaisevasti kontrollinsa alaiseksi Mongolian. Tämän kontrollin hankkimista Japani määrätietoisesti valmistaa, mutta siihen vaaditaan vielä aikaa. Vasta kun Japani on saanut tämän valmistustyön päätetyksi, uuden japanilais-venäläisen sodan uhka tulee ymmärättäväksi aktuaaliseksi.

Huhut, joiden mukaan Japani viipymättä valmistuisi hyökkäämään Neuvostoliittoa vastaan, perustuvat suureksi osaksi sovjetin määrätietoiseen propagandaan, jolla se pyrkii ylläpitämään maailman yleisessä mielipiteessä Japaniin kohdistuvaa vastenmielisyyttä. Tämä propaganda on tuottanut tuloksia, ja mielestäni Suomenkin lehdet ovat liian herkkäuskoisesti langenneet uskomaan, että sovjetin pelkkä ratkaisu on viipymättä tulossa.

Megobabawney

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 18

Ministerin Valvonne

20/11. 1934

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

KIRJELMÄ n:o 307 - 122.

Tokio SSA 26 P:NÄ marras KUUTA 19 34.

31 210 Sal. D. 34.

VIITTAUS:

N 11/12.34

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Raportti n:o 18.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän ohella
Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle
päivätyä raporttiansa n:o 18.

Ministeri:

Neqptalovany

"Mongolian merkitys."

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Tokio ssa 26 p:nä marras kuuta 1934.

Asia: Mongolian merkitys.

31 210 Sal. D. 34

11/12.34

3

5

C15

Tällä hetkellä Mantšukuo jo tosiasiallisesti on Japanin määräysvallan alainen. Niin pian kuin neuvottelut Pohjois-Mantšukuon rautatien luovutuksesta ovat johtaneet ratkaisuun ja radan neuvostovenäläinen virkamiehistö on poistunut maasta, on eräs maailmanpoliittinen vaihe päättynyt: Venäjän suoranaisten vaikutus Mantšurian asioihin on loppunut.

Mantšukuo muodostaa suuren kiilan Japanin kahden lähimmän naapurin, Neuvostoliiton ja Kiinan, välille. Sen vuoksi sen poliittis-strateginen asema on heikko.

Idässä ja pohjoisessa Mantšukuota rajoittaa Neuvostoliiton alue. Mikäli Japani haluaa pysyväisesti turvata Mantšukuon näillä suunnilla, sen on saatava valtaansa Mantšukuon ja Tyynen valtameren välinen alue.

Mantšukuosta länteen sijaitsee epämääräinen alue, Mongolia. Käsitökseni mukaan se on Japanin politiikan tärkeimpiä kohteita, jolla tulee olemaan ratkaiseva merkitys Japanin, Neuvostoliiton ja Kiinan suhteissa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi Yleis-
esikunnalle.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Sen lisäksi, mitä aikaisemmin olen Mongoliasta kirjoittanut, pyydän seuraavassa taas tarkastella sen merkitystä.

Keskiajalla Mongolian pienistä ruhtinaskunnista muodostui suurvalta, joka TŠINGIS ja KUBILAI kaanien aikoina laajeni tunnetun historian suurimmaksi mannermaavaltioksi ja alisti valtaansa mm. Kiinan. Kun tämä valtakunta myöhemmin oli hajautunut, mantšujen ruhtinas teki liiton mongolien kanssa ja valloitti niiden avulla Kiinan. Mantšudynastian aikana Mongolia kuului sen alaisuuteen, mutta muodosti suuren murin eteläpuolella sijaitsevasta varsinaisesta Kiinasta erillisen ja erioikeuksia nauttivan alueen.

Mongolia oli jakautunut pieniin ruhtinaskuntiin (prof. RAMSTEDT:n mukaan niitä mantšudynastian loppuaikoina oli kaikkiaan 198). Toisiaan lähellä olevat ruhtinaskunnat muodostivat liittoja (aimak). Pekingin hallituksen edustajina oli Mongoliassa kuvernöörejä, joiden kunkin valvontaan kuului yksi tai useampi liitto; kuvernöörien määräysvalta oli kuitenkin vähäinen.

Mongolian ja Kiinan varsinainen yhdyssiide oli yhteinen mantšukeisari. Kun tämä v. 1911 menetti valtansa, Mongoliassa alkoi kapinaliike, joka tarkoitti maan saattamista täysin riippumattomaksi Kiinasta.

Kuten tunnettua Gobi-erämaa jakaa Mongolian kahteen osaan, pohjoisempaan Ulko-Mongoliaan ja eteläisempään Sisä-Mongoliaan. Maantieteellisestä asemasta johtuen näillä alueilla on ollut erilaisia historiallisia vaiheita, mutta rodun, kielten, uskonnon (lamalaisen buddalaisuuden), traditioiden ja

elinkeinon (pääasiassa paimentolaisuuden) samaisuus muodostaa voimakkaan yhteyden kummankin alueen kesken.

Kapinaliike alkoi v. 1911 Sisä-Mongoliassa, josta kiinalaiset joukot helposti karkoitettiin. Ulko-Mongolian oli vieläkin helpompi vapautua Kiinan vaikutuksesta. Tarkoituksena oli saada aikaan molempien alueiden yhtyminen, mutta sitä ei saatukaan toteutetuksi. Ulko-Mongolia, joka taloudellisesti oli riippuvainen Venäjältä, jäi sen poliittiseen vaikutuspiiriin. Sisä-Mongolian ruhtinaat taas pelkäsivät enemmän Venäjää kuin sisällissotien repimää Kiinaa. Sisä-Mongolian kaikki taloudelliset yhteydet suuntautuivat Kiinaan, ja monet sen ruhtinaista olivat osakkaita kiinalaisissa kauppaliikkeissä. Seurauksena oli, että Sisä-Mongolia lopulta jäikin Kiinan yhteyteen, vaikka tämä yhteys aluksi oli aivan nimellistä.

Ulko-Mongolian kehitys on johtanut siihen, että maa tosin vieläkin on nimellisesti Kiinaan kuuluva, mutta käytännössä on siitä kokonaan erillään ja tosiasiallisesti tällä hetkellä Neuvostoliitosta poliittisesti ja taloudellisesti riippuvainen maa. Ulko-Mongolia ei kuitenkaan ole muuttunut täysin kommunistiseksi. Monet sen nykyisistäkin johtajista kuuluvat vanhoihin ruhtinassukuihin. Neuvostoliitto on suhtautunut varovaisesti Ulko-Mongoliaan ja laskenee ainoastaan, että jos se saa tarpeeksi kauan häiritsemättä jatkaa vaikutustaan maassa, se voi nousevan mongolipolven avulla muuttaa yhteiskunnan puhtaasti kommunistiseksi.

Pyydän viitata ministeri YRJÖ-KOSKISEN 19 päivänä

viime toukokuuta allekirjoittamaan raporttiin n:o 23 (ulko-
maadustuksen tiedoitus n:o 113), jossa hän on esittänyt
valaisevan selostuksen Ulko-Mongolian viimeaikaisesta kehityk-
sestä.

Sisä-Mongolia päättäessään jäädä Kiinan yhteyteen
luuli saavansa edelleen jatkaa eristettyä elämäänsä. Mutta
se onkin joutunut kärsimään tavattomasti laajentuneesta kii-
nalaisesta uudisasutuksesta. Jo aikaisemmin oli kiinalaisia
siirtynyt uudisviljelijöiksi mongolien arolaitumille. Aluksi
paimentolaisruhtinaat suhtautuivat suopeasti niihin, koska maa-
aluetta näytti olevan riittämiin ja ruhtinaat kantoivat kii-
nalaisilta maanvuokraa ja saattoivat ostaa heiltä viljaa.
Mutta uusi Kiina rakennutti ulkomaisen pääoman turvin rauta-
teitä mongolienkin alueelle, ja rautateiden välityksellä kii-
nalainen uudisasutus on muodostunut mongoleille rasitukseksi
ja vaaraksi. Pekingin - Pautun rautatie levitti kiinalaista
vaikutusta Kalganin ja Kueihuan pohjoispuolelle. Täällä on
kiinalaisten siirtolaisten haltuun joutunut Tumetin alue mel-
kein kokonaisuudessaan, Tšaharin alueesta 70 %, Ordosin alu-
eesta parhain osa ja Olantšabin alueesta 40 %.

Uudisasustus on ollut varsinaisesta Kiinasta käsin
rahoitettua. Itse uudisviljelijät ovat köyhiä maatyöntekijöitä,
jotka harjoittavat alkeellista ryöstöviljelystä. Mitä sekasor-
toisemmiksi Kiinan olot ovat käyneet, sitä suurempana tulvana
köyhiä maalaisia on siirtynyt mongolien alueelle toivoen saa-
vansa siellä paremmassa rauhassa viljellä maata. Mutta uudis-
viljelijäin kintereillä on seurannut keskushallituksen ja maa-
kuntakuvernöörien veronkantajia ja lisäksi rosvojoukkoja.

Mongolien asuma-alue, jota he tähän asti vuosisatojen aikana ovat saaneet häiritsemättä vallita, ovat näin ollen suurelta osalta joutumaisillaan kiinalaisten käsiin. Vieläpä Kiinan hallitus joitakuita vuosia sitten muodosti autonomisesta Sisä-Mongoliasta kaksi tavallista provinssia, Tšaharin ja Suijuanin, joihin naapuriprovinseista yhdistettiin laajoja puhtaasti kiinalaisia alueita.

Vähitellen on näiden tapahtumien vaikutuksesta mongolien keskuudessa saanut alkunsa voimakas kiinalaisvastainen mieliala ja autonomistinen liike. Sen ytimenä on Silingolin liitto, jonka alue rajoittuu pohjoisessa Ulko-Mongoliaan ja idässä Mantšukuohon. Liikkeen huomattavin johtaja on ruhtinas TE Silingolista.

Mongolit vaativat, että heidän ennen nauttimansa autonomia on täydelleen palautettava ja että kiinalaisen asutuksen tunkeutuminen heidän alueelleen on lopetettava.

Varsinkin Sisä-Mongoliaan rajoittuvat provinssit ovat vastustaneet näitä vaatimuksia. Kiinan keskushallituskin on on ollut kovakorvainen, kunnes se aivan viime aikoina peläten Japanin vaikutusta on tullut myöntyväisemmäksi ja ryhtynyt neuvottelemaan ruhtinaiden kanssa. Mihinkään tuloksiin nämä neuvottelut eivät vielä ole johtaneet.

Mutta ns. Sisä-Mongolia ei alkuaan käsittänyt ainoastaan nykyisiä Tšaharin ja Suijuanin maakuntia. Siihen kuului mantšudynastian kukistuessa suuri osa nykyistä Mantšukuota, nim. Džeholin (Jeholin) provinssi ja varsinaisesta

Mantšuriasta alue, joka ulottui Harbiniin, Hsinkingiin (Tšang-tšungiin) ja lähelle Mukdenia. Tämä alue on Kiinan tasavallan perustamisesta lähtien kärsinyt kiinalaisesta asutuksesta vieläkin enemmän kuin Tšahar ja Suijuan. Džeholissa kiinalainen uudisasutus on Mantšurian rautateitä myöten edeten vallannut mongolien alueesta kaksi kolmannesta ja varsinaisessa Mantšuriassa kolmanneksen.

Kun Japani v. 1931 oli karkottanut Kiinan joukot Mantšuriasta (eli ns. kolmesta itäisestä provinssista: Heilungkiangista, Kirinistä ja Föngtienistä eli Liaoningista) ja Džeholista, muodostettiin näistä nykyinen Mantšukuio. Tällöin Japani heti otti ystävällisen asenteen mongooleihin. Mantšukuon luoteisosaan muodostettiin puhtaasti mongolilaisesta alueesta uusi autonominen Hsingan-niminen maakunta. Niille tämän maan ulkopuolella oleville alueille, joilla mongoleja asuu vähemmistönä, on lisäksi järjestetty erikoisia hallinnollisia virastoja hoitamaan mongolien asioita.

Hsingan, joka alueeltaan on 383,409,350 neliökilometriä eli jotenkin tarkalleen yhtä suuri kuin Suomi, nauttii suurempaa itsehallintoa kuin mikään muu osa Mantšukuota. Maakunnan hallintoa hoitavat osaksi perinnölliset mongoliruhtinaat, osaksi väestön itsensä valitsevat luottamusmiehet. Maakunnalla on omat mongolilaiset joukko-osastonsakin.

Hsinganin talouselämä järjestetään mongolien luontaisia edellytyksiä silmälläpitäen. Pääpaino pannaan karjanhoitolle. Erikoisesti kehitetään lammaskantaa. Japanihan on kustomateollisuutensa tarpeisiin ostettava ulkomailta (ensi si-

jassa Australiasta) huomattavasti villaa. Sen pyrkimyksiin kuuluu luonnollisesti kehittää villan tuotantoa omassa valtiopiirissään.

Kun Mantšukuon valtionhoitaja viime keväänä julistautui keisariksi, tämän tapahtuman merkitys aivan erikokoisesti kohdistui mongoleihin. Mantšuthan olivat aikanaan juuri mongolien avulla perustaneet dynastiensa Kiinaan, ja mongolit olivat aina pysyneet tälle dynastialle uskollisina. Kun nyt taas dynastian päämies asettui keisarin valtaistuimelle, oli se omiaan kokoamaan mongolit hänen kannattajikseen. Vaikka monilukuiset mongolilaiset pikkuruhtinaat laskevatkin polveutuvansa Tšingis-kaanista, olisi kenekään heistä vaikea koota itselleen kaikkien mongolien kannatus. Mantšu-keisari sen sijaan oli uudelleensyntyvän Mongolian otollinen symboli.

Mongolit ovat paimentolaiskansa, joka liikkuu ~~Yä-~~jällä alueella Aasian aroilla, ja heidän väkiluvustaan on sen vuoksi vaikea saada tarkkaa tietoa. Hsinganissa lasketaan olevan n. 2 milj. mongolia. Viimeaikaisten laskelmien mukaan lienee mongoleja Kiinan vaikutuspiiriin nykyään kuuluvassa Sisä-Mongoliassa noin miljoona, Ulko-Mongoliassa 540,000 - 1,000,000 ja lännempänä keski-Aasian eri osissa ehkä vielä miljoonan verta. Väkilukunsakin puolesta Hsinganin autonominen maakunta on tärkein mongolikeskus.

Sillä seikalla, että Japani on luonut tämän keskuksen, asettanut valtaistuimelle mantšukeisarin ja määrätietoisesti ryhtynyt tukemaan mongolien yhdistymispyrkimyksiä, tulee varmaan olemaan mitä kauaskantavimpia seurauksia. Džeholin ja Hsinganin maakuntien väliin tunkeu tuu Kiinaan

vielä nimellisesti kuuluva Tšaharin maakunta, jossa Silin-
golin ruhtinas johtaa Kiinaa vastaan kohdistuvaa mongolien
vapausliikettä. Kiinan Sisä-Mongolia rajoittuu pohjoisessa
ja lännessä Ulko-Mongoliaan, joka tällä hetkellä on Neuvos-
toliiton vaikutusvallan alainen, mutta jonka vanhat ruhti-
nasperheet ja lamapapisto eivät suinkaan ole unohtaneet
mongolien vanhoja traditioita.

Mantšukuossa rakennetaan määrätietoisesti rautatie-
linjoja ja autoteitä, jotka Tyynen meren satamista johta-
vat yhä pitemmälle Sisä- ja Ulko-mongolian rajoja kohti ja
tulevat tarjoamaan niille uusia kauppateitä ja samalla mah-
dollisuuksia sotaliikkeille.

Olen vakuutettu siitä, että Mongolian merkitys tu-
lee lähitulevaisuudessa olemaan erittäin suuri Itä-Aasian
kohtaloja ratkaistaessa.

Jos Japanin ja Neuvostoliiton välillä syystä tai
toisesta alkaisi sota ja niiden aseelliset voimat aluksi
iskisivätkin yhteen Vladivostokin seuduilla, tulisivat mon-
golien eri asuma-alueet varmasti tärkeiden sekä poliittis-
ten että strategisten tapahtumien näyttämöksi.

Mutta vaikka sota ei alkaisikaan Vladivostokista,
voi Sisä-Mongolian vapausliike johtaa tapahtumiin, joiden
yhteydessä Japani ei voisi jäädä välinpitämättömäksi. Ja
ennen pitkää joutuvat Japani ja Neuvostoliitto välttämät-
tömyyden pakosta ratkaisemaan, kumpi niistä saa Ulko-Mongo-
lian ratkaisevasti vaikutuspiiriinsä.

Näihin ratkaisuihin valmistautuvat jo nyt sekä Japanin että Neuvostoliitto. Tällä hetkellä näyttää tilanne olevan varsin suotuisa Japanille..

Mugstahannu

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 19.

Ministeri Valvanne

1/12. 1934

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 313 - 126.

Tokio SSA 1 P:NÄ joulukuuta 1934.

VIITTAUS: _____ N

P:NÄ _____ KUUTA 19 P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS: D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
33 / 210 Salid. 34.	
18 ⁷ / 12. 34	5
5	C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 19.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän ohella Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 19.

Ministeri: *Muggerbauer*

Mantsukuo ja Viro.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Tokio ssa 1 p:nä joulukuuta 1934.

Asia:

Mantšukuo ja Viro.

33 / 210 Sal.D. 34.

18/12.34

LASTO

5

C15

Ensimmäinen kansainvälinen sopimus, joka ottaa huomioon Mantšukuon, on Viron ja Japanin kesken tehty väliaikainen kauppasopimus, joka solmittiin noottienvaihdolla Varsovassa 21 päivänä viime kesäkuuta. Siinä nimittäin määrätään, että sopimus ei koske niitä etuja, jotka Japani on myöntänyt tai tulee myöntämään mm. Mantšukuolle.

Sivumennen sanoen tässä sopimuksessa esiintyy Suomenkin nimi. Viron toimesta siihen otetun balttilaisen klau-suulin yhteydessä.

Kun Japanin hallitus osaa puristaa mahdollisimman suuren mehun kaikesta Mantšukuota koskevasta mainostuksesta, levitettiin asianomaisia kanavia myöten lehdistöön tietoa tästä Viron myötävaikutuksella aikaansaadusta historiallisesta tapahtumasta.

23 päivänä viime marraskuuta uutistoimisto RENGO levitti Tsurugasta käsin lehtiin uutista, jonka pyydän tähän suomentaa:

"Viro on kiinnostunut Mantšukuohon, ja sen parlamentin ohjelmaan sisältyy uuden valtion tun-

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi

Tallinnan-lähetystölle.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nustaminen" lausui hra Alexander OINAS, Mantšukuon oloja tutkimaan lähetetty erikoislähettiläs, saapuessaan tänään tänne AMAKUSA MARulla Vladivostokista.

"Hra OINAS lisäsi, että Virossa vaadittiin yhä äänekkäämmin Mantšukuon tunnustamista ja että sen takia juuri Viron parlamentti oli hänet lähettänyt Mantšukuohon."

Marraskuun 28 päivänä hra OINAS, joka aikaisemmin useaan otteeseen on ollut Viron hallituksen jäsen ja nykyäänkin on riikikogun jäsen, saapui Suomen lähetystöön käynnille.

Keskustelumme kuluessa hän kertoi matkustaneensa vi-rallisia kauppaneuvotteluja varten Moskovaan. Täältä hän oli lähtenyt Vladivostokiin selvittämään eräiden siellä taloja omistavien virolaisten yksityisasioiden. Vladivostokissa Japanin konsuli oli hänet tavannut, taivuttanut hänet tekemään turistimatkan Japaniin ja antanut hänelle mukaan erinäisiä suosituskirjeitä. Tokiossa Japanin matkailutoimiston johtaja oli kuljettanut häntä nähtävyyksiä katsomassa, kunnes hän nyt ennen poislähtönsä tuli Suomen lähetystöön. Tokiossa hänet taas oli taivutettu palaamaan kotiinsa Mantšukuon kautta ja viime hetkessä hän olikin siihen suostunut.

RENGON uutisesta hra OINAS sanoi olevansa hämmästy-nyt. Moskovasta lähtien hänen matkansa oli aivan yksityinen, eikä hänellä ollut minkäänlaisia valtuuksia neuvotella ei Ja-panin eikä Mantšukuon kanssa.

Kun kysyin, suunnitteliko Viro mahdollisesti Mantšukuon tunnustamista, hra OINAS sanoi, että Viro ei aikunut sitä tehdä ennen muita Kansainliiton jäsenvaltioita tai ei ainakaan ennen Isoa Britanniaa.

Tiedän, että hra OINAS, joka tänään lähtee paluumatkalle Mantšukuon kautta, on Tokiossa tavannut useita virallisia henkilöitä ja käynyt itse takäläisessä ulkoministeriössä. Japanin kaikilla rautateilla ja jotenkin varmaan myös Mantšukuon rautateilla hänellä täällä ollessaan on vapaa matkalippu. Voihan olla, että hra OINAKSEN Idän-matka osaksi oli turistimatka. Mutta en pidä mahdollisena, että hän Tallinnaan palattuaan tulee hallitukselleen esittämään Japania ja Mantšukuota koskevia tietoja ja ehkäpä joitakin ehdotuksiakin.

Japanille on edullista saada edes jotkin pienet maat luopumaan Kansainliiton Mantšukuon suhteen hyväksymästä kannasta. Viron kansainvälisille suhteille voisi kuitenkin olla epäedullista, jos se ennen aikojaan rikkoen muiden valtojen yhteisrintaman lähtisi liian pitkälle seuraamaan Salvadorin esimerkkiä.

Magnus Brauner

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeri Valvanne

7/12.1934

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

111
34/210 Sal. D. 34.
27/12.34
5 C 15

KIRJELMÄ n:o 317-128.

Tokio SSA 5 P:NÄ Joulu KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 20.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän ohella Ulko-
asiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä
raporttiansa n:o 20.

Ministeri:

Kuopala

Japanin ulkopolitikka.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Tokio ssa 5 p:nä joulukuuta 1934.

Asia: Japanin ulkopoliittika.

UI 34/210 Sal. D. 34.
27/12.34
5 C 15

Japanissa on tapana, että parlamentin kokoontuessa uutta istuntokautta varten ulkoministeri esittää sille selostuksen ulkopoliittisesta asemasta. Tämä selostus osoittaa, miten Japanin hallitus sillä hetkellä arvioi kansainvälisen tilanteen ja mitkä kysymykset Japanin ulkopoliitikassa ovat aktuaaliset.

27/11 parlamentti kokoontui ylimääräistä istuntokautta varten harkitsemaan ensi sijassa 21/9 raivonneesta taifunista kärsineen Kwansai seudun väestön avustamista ja toisessa sijassa riisin ja silkin alhaisesta hinnasta johtuvan maatalouspulan lieventämistä.

30/11 ulkoministeri HIROTA esitti parlamentille tavallimukaisen ulkopoliittisen selostuksen, jota seuraavassa pyydän lyhyesti tarkastella.

Vakuutettuaan, että Japanin kansainväliset suhteet yleensä olivat kuluvan vuoden aikana parantuneet, HIROTA tehosti, että Japanin intressin tärkeimpiä kohteita oli, kuten 27/3 1933 julkaistu keisarillinen reskripti oli osoittanut,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Mantšukuo. Hän vakuutti, että Mantšukuo muututtuaan keisarikunnaksi oli edistynyt eri aloilla.

Suhteet Neuvostoliittoon olivat jonkun verran parantuneet. Siitä oli osoituksena, että Japanin kalastajat olivat tänä vuonna häiriöttä voineet harjoittaa elinkeinonaan Kamtšatkan vesillä. Pohjois-Mantšurian rautatietä koskevat neuvottelut olivat sikäli edistyneet, että luovutushinnasta ja muista tärkeimmistä kysymyksistä jo oli päästy yksimielisyyteen. Eräät teknilliset kysymykset olivat vielä avoimna, mutta niistäkin HIROTA arveli molempien maiden piakkoin voivan sopia.

On huomattava, että samoinkuin sitä mukaa, kuin rautatieneuvottelut ovat edistyneet, sovjetin viralliset elimet ovat käyttäneet sordiinia Japanista puhuessaan, HIROTAN-kin Neuvostoliittoa koskeva lausunto tällä kertaa oli sävyisä. Se erosi suuresti HIROTAN viimeisestä selostuksesta, jonka hän esitti parlamentille 23/1 1934 ja jossa hän terävästi lausui paheksumisensa sen johdosta, että Neuvostoliitto oli koettanut edistää poliittisia ja diplomaattisia tarkoituksiperiään levittämällä maailman lehdistössä liioiteltuja ja perättömiä syytöksiä Japania vastaan.

HIROTA siirtyi nyt puheessaan käsittelymään Lontoossa tapahtuvia valmistavia laivastoneuvotteluja. Hän vakuutti, että Japanin johtavana periaatteena näissä neuvotteluissa oli takeiden luominen hyökkäyksen vaaraa vastaan. Sen mukaisesti Japani pyrki saamaan aikaan yhteisen ylärajan Japanin, Ison-Britannian ja Yhdysvaltain laivastoille ja tämän ylärajan mahdollisimman alhaiseksi.

Siirtyen kauppapolitiikan alalle HIROTA lausui ilönsen johdosta, että Japanin ja Britannian Intian kesken oli saatu solmituksi kauppasopimus, ja sanoi sen soveltamisen käytännössä tapahtuvan tyydyttävästi.

HIROTA viittasi vielä Alankomaiden Intian kanssa viimeisten kuuden kuukauden aikana käytyihin neuvotteluihin ja valitti, että ne eivät vielä olleet johtaneet tuloksiin.

HIROTAN puheessa ei kosketeltu erikseen muita maita kuin niitä, mitkä ylempänä on mainittu. Se osoittaa, että esim. Kiina ei nykyään ole erikoisen aktuaalinen Japanin ulkopoliitikassa.

Kuten ylempänä mainittiin, HIROTA puheensa alussa viittasi siihen keisarilliseen reskriptiin, joka julkaistiin 27/3 1933, samalla hetkellä, jolloin Japani Mantšukuon-kysymyksen vuoksi päätti erota Kansainliitosta, ja jonka tarkoitus oli osoittaa, mikä Japanin ulkopoliitikka tämän tapahtuman jälkeen oli oleva. Milloin tahansa Japanin johtavat valtiomiehet reskriptin julkaisemisen jälkeen ovat esittäneet Japanin ulkopoliitikkaa koskevia lausuntoja, he säännöllisesti ovat viitanneet tähän julistukseen. Pyydän seuraavassa esittää siitä käännöksen:

"Kun yleisen rauhan tultua palautetuksi Kansainliitto syntyi, Keisarillinen Isämme suvaitsi määrätä, että valtakuntamme tuli sen jäseneksi; ja Me puolestamme olemme väsymättä pyrkinyt täyttämään Keisari-vainajan tarkoituksensa. Näin ollen valtakuntamme on viimeisten kolmentoista vuoden aikana ylläpitänyt johdonmukaista yhteistoimintaa Kansainliiton kanssa.

"Mantšukuon tultua äskettäin perustetuksi valtakuntamme pitää ehdottoman välttämättömänä kunnioittaa uuden valtion itsenäisyyttä ja edistää sen tervettä kehitystä, jotta Kauko-Idästä häviäisivät pahan lähteet ja pysyvä rauha vakiintuisi. Valitettavasti suuri mielipiteiden ero vallitsee tässä kohden valtakuntamme ja Kansainliiton välillä, ja Meidän on ollut pakko antaa hallituksemme kypsän harkinnan jälkeen ryhtyä toimenpiteisiin valtakuntamme eroamiseksi Kansainliitosta.

"Me haluamme kuitenkin edelleenkin lakkaamatta edistää kansainvälistä rauhaa, eikä Meidän kantamme rauhan ylläpitämistä tarkoittaviin yrityksiin tule muuttamaan. Vaikka valtakuntamme jättäekin Kansainliiton ja lähtee omille teilleen, se ei aio eristäytyä Kauko-Itään eikä pysyä syrjässä kansain veljeydestä. Me haluamme edistää valtakuntamme ja kaikkien muiden valtojen keskeistä luottamusta ja tehdä valtakuntamme ajaman asian tunnetuksi koko maailmassa.

"Jokainen maa kokee nykyään ennen aavistamattoman vaikeita koettelemuksia. Meidänkin valtakuntamme on tilanteessa, joka voi muuttua kohtalokkaaksi. Nyt on hetki, jolloin koko kansamme on terästettävä ponnistuksensa. Me käskemme, että kaikkien valtion virkamiesten, niinhyvin siviilien kuin sotilaallisten, on kunkin uskollisesti täytettävä omat velvollisuutensa ja että kaikkien yksityisten kansalaisten on utterasti jatkettava tavanmukaisia toimiaan. Edetessä ei ole poikettava oikealta tieltä ja toimiessa on aina noudatettava keskisuuntaa. Nyky-

tilanteessa on ylläpidettävä yhteistahtoa, rohkeutta ja päättäväisyyttä. Näin jatketaan Isoisämme perinnöksi jättämää loistavaa työtä ja edistetään ihmiskunnan onnea ja hyvinvointia."

Tätä reskriptiä Japanin valtiomiehet eivät sen ylimalkaisesta sävystä huolimatta pidä minään tyhjänä sananhelminä, vaan nimenomaan Japanin nykyisen ulkopoliittikan kulmakivenä. Japanilaisen käsityksen mukaan keisari tämän julistuksen antaessaan on sitoutunut tukemaan Mantšukuon riippumattomuutta. Senvuoksi hänen alamaisensa eivät enää voi hyväksyä mitään sitä koskevaa epäilyä. Mantšukuo on sen mukaisesti Japanin ulkopoliittikan tärkein kohde, ja Japanin kansa on valmis puolustamaan Mantšukuon asemaa vaikka koko muuta maailmaa vastaan.

Neigotabawany

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C-15

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 21

Ministeri Valvanne

8/12.1934

T O K I O S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 318 - 129.

Tokio S S A 8 P: N Ä j o u l u K U U T A 19 34 .

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n: o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ
35/210 sal. D. 34.
27/12.34

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti n:o 21.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän ohella Ulkoasiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä raporttiansa n:o 21.

Ministeri: *Megobawany*

Sinkiang

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Tokiossa 8 p:nä joulukuuta 1934.

Asia: Sinkiang X.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
35 / 210 Sal. O. 34.	
27/12.34	?

Keskustelin pari päivää sitten Afganistanin tšekäläisen ministerin HABIBULLAH TARZIN kanssa pitkälti Sinkiangin oloista.

Hänellä oli ollut henkilökohtaista kosketusta Sinkiangiin. Iso-Britanniahan on aina pelännyt Venäjän vaikutuksen tunkeutumista Hindukušin ylitse Intiaan, ja neuvostovallan aikana tämä pelko on ollut entistä tuntuvampi. Muutama vuosi sitten Iso-Britannia sai Neuvostoliiton ja Afganistanin kanssa aikaan sopimuksen, jonka mukaan Pamirin eteläosasta yhdistettiin Afganistaniin kapea Wakhan-niminen alue.

X Kun ulkomaisten paikannimien oikeinkirjoituksen ohjeena virallisessa kielenkäytössä mielestäni on pidettävä TIETOSANAKIRJAA, milloin nimi ei esiinny Valtioneuvoston 2/6 1933 hyväksymässä luettelossa, olen Tietosanakirjan mukaisesti Kiinan läntisimmästä maakunnasta aikaisemmin käyttänyt nimitystä Sintiangi. Kun ISO TIETOSANAKIRJA, kuten kävi ilmi sen kuudennesta osasta, on otanut käytäntöön muiden kielten mukaisen muodon Sinkiang, tulen vastedes raporteissani käyttämään sitä.

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja lisäksi

Yleisesikunnalle.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tällöin Afganistan ja Kiinaan nimellisesti lukeutuva Sinkiang tulivat rajanaapureiksi, ja Intian ja Neuvostoliiton välille muodostui puskurialue. Ministeri TARZI kertoi olleensa Afganistanin edustaja siinä afganistanilais-englantilais-venäläisessä valtuuskunnassa, joka oli suorittanut Wakhanin alueen rajankäynnin.

Näin muodostuneesta rajanaapuruudesta huolimatta Afganistanilla itsellään oli viime aikoina ollut entistä niukempia tietoja Sinkiangin oloista. Afganistanilla oli aikaisemmin ollut konsuli Sinkiangissa, mutta äskettäin olivat englantilaiset ja venäläiset yhdessä intrigeillään pakottaneet tämän poistumaan, ja tätä nykyä Afganistanilla ei näin ollen ollut mitään virallista edustajaa alueella.

Olot Sinkiangissa olivat sekavat. Nankingin hallituksella ei siellä ollut paljonkaan sananvaltaa. Alueen määräämisvallasta taistelivat keskenään Iso-Britannia ja Neuvostoliitto. Ministeri TARZI vakuutti, että taistelussa oli nykyään voiton puolella Englanti. Tämän pääedustajana oli Kašgarissa asuva pääkonsuli, muuten sotilas, everstiluutnantti LYALL. Pääkonsulinvirastossa oli suuri henkilökunta ja oma intialainen sotilasvartio.

Sinkiangissa toimi lukuisia intialaisia kauppamiehiä, ja näitä "suojellessaan" Englannin pääkonsuli sai aiheita puuttua alueen asioihin.

Ministeri TARZI kertoi vielä, että Englannilla Intian North-West Frontier Province'issa sijaitsevassa Chitralis-

sa oli erittäin voimakas sotilaslentosaatama.

Voinen vielä mainita, että Mantšukuon tšekäläinen ministeri kerran minulle kertoi, että Englanti Sinkiangissa on saanut selville huomattavia kulta-alueita, joihin se on erikoisesti kiinnostunut.

Mugdabany.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 15

ASIA:

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 22

Ministeri Valanne

10/12. 1934

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 319-130.

Tokio SSA 10 P:NÄ joulukuuta 1934.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
36 / 210 Sal. D. 34.
27/11.34
5 C15

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 22.

Tämän ohella lähetystö kunnioittaen lähettää tälle päivälle päivätyn salakirjoitetun raporttinsa n:o 22.

Lähetystö pyytää kunnioittaen Ministeriötä avaamaan liitteessä 1 olevan salakirjoituksen ja sitten puhtaaksi kirjoittamaan tarpeellisen määrän raportin kappaleita liitteessä 2 esitettyyn muotoon. Salakirjoituksen avaaja tahtonee merkitä raporttiin nimensä avatun tekstin vakuudeksi.

Ministeri:

M. G. Babany

Tokiossa oleva Lähetystö.

Raportti n:o 22 (salakirjoitettu)

Tokiossa 10 päivänä joulukuuta 1934.

ASAIMMINISTERIO	
15/210 Sal. D. 134.	
27/12.34	?
Salainen.	
5	C15

Sisä-Aasia.

Keskustellut juuri yleisesikunnan Euroopan, Amerikan osastopäällikön Iimuran kanssa. Sanoi: Kun Mantsukuossa mongoleja, Mongolian kysymys Japanille tärkeä. Jos Sovjet sekaantuisi Sisä-Mongolian asioihin, Japani varmasti ryhtyisi vastatoimiin. Nyt Japani tyytyy seuraamaan Sisä-Mongolian kehitystä. Sanoi kuvaannollisesti Ulko-Mongolia avioliitossa Sovjetin kanssa. Tämä olotila Japanille vastenmielinen, mutta sillä ei sinne kommunikatioyhteyksiä, joita Venäjällä ollut aikaisemmin tilaisuus järjestää. Väitti Sinkiangissa Kiinalla ei sananvaltaa, Sinkiang tosiasiallisesti Sovjetin kontrolloima. Sovjetin on sitä lähellä ja turk. sib. rautatie luo hyvän kulkuyhteyden. Yleisesikunnan viime tietojen mukaan Englanti aikoo lakkauttaa Kashgarissa olevan pääkonsulaattinsa. (Huomautan tämä lausunto eroaa raportissa n:o 21 selostetusta.) Väitti muuten Japanin sotilaspiirien mielestä Japani-Sovjetin nykysuhteet eivät niin hyvät kuin diplomaatit näyttävät luulevan.

Hugo Valvanne.

Salakirjoituksen vakuudeksi:

L. M. M.

Jakeluohje:

Tavallinen ja lisäksi Yleisesikunnalle

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Tokiossa olevan lähetystön raportti n:o 23.

Ministeri Valvoma.

11/12 1934

T O K I O S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 325 - 132.

Tokio S S A 11 P: N Ä j o u l u K U U T A 19 34.

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 23.

Lähetystö kunnioittaen lähettää tämän ohella Ulko-
asiainministeriölle 8 kappaletta tälle päivälle päivättyä
raporttiansa n:o 23. ^{4/}

Ministeri: *Megobawany*

x) Japanin Helsingin-lähetystö.

T O K I O S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Tokio ssa 11 p:nä joulukuuta 1934.

Asia: Japanin Helsingin-lähetystö.

1 205 k. 35
2/1.35

5 C15

Raportissa n:o 16 kerroin, että Japanin budjetti, johon sisältyy myös itsenäisen lähetystön Helsinkiin perustamista tarkoittava määräraha, piakkoin joutuisi käsiteltäväksi hallituksessa. Budjettia onkin jo harkittu hallituksessa, mutta lopullista ratkaisua ei kuitenkaan vielä ole tehty.

Kysyin tänään varaulkomministeri SHIGEMITSULTA, mitä mahdollisuuksia ulkoministeriön budjettiehdotuksella näytti tällä hetkellä olevan.

Hän vastasi, että näytti olevan erittäin vaikeata ministeriön saada pyytämäänsä lisävaroja. Oli sen vuoksi epävarmaa, saataisiinko nekään varat, jotka oli pyydetty ministerin viran perustamiseksi Helsinkiin. Aivan mahdotonta se ei hänen mielestään kuitenkaan ollut.

Hra SHIGEMITSU sanoi, että hän henkilökohtaisesti piti tärkeänä, että Japani saa itsenäisen lähetystön Suomeen, ja että niin kauan kuin hän oli nykyisellä pai-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kallean, hän tuli tekemään kaiken voitavansa sen aikaan saamiseksi. Jos asiainomaista määrärahaa ei hyväksyttäisi huhtikuun 1 p:nä 1935 alkavan varainhoitovuoden budjettiin, hän uskoi, että se ainakin saataisiin seuraavaan budjettiin.

M. W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 615.

ASIA: _____

Tokiassa olevan lähetystön ^{taloudellinen} raportti n:o 1.

Ministeri Valvanne.

5/1-34.

TOKIO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 2.

Tokio SSA 5 P:NÄ tammi KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

6 / 205 Sal 34
26/34 - 1
50 F. O. S. Japani

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Taloudellinen raportti n:o 1.

Tämän ohella lähetetään kunnioittavasti Ulko-
asiainministeriölle 7 kpl. tälle päivälle päivättyä
lähetyksen taloudellista raporttia n:o 1.

Ministeri: *M. G. Valvanay*

TOKIOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.
TALOUDELLINEN
RAPORTTI n:o 1.

Salainen.

Tokio:ssa 5 p:nä tammi kuuta 1934.

6 205 Sal 34
26/1-34

Asia: Japanin-Intian kauppasopimusneuvottelut.

5: 015 J. J. J.

Kun yenin kurssin jatkuvasti aletessa Japanin vienti vuoden 1932 kuluessa rupeasi voimakkaasti lisääntymään, oli Britannian Intia niitä maita, jotka ensi sijassa joutuivat Japanin kaupallisen ekspansion kohteiksi. V. 1930 Japanin vienti Intiaan oli ollut arvoltaan 129 milj. yeniä ja v. 1931 110 milj. yeniä, mutta nousi v. 1932 192 milj:aan yeniin.

Tärkein artikla Japanin Intiaan tapahtuvassa viennissä on puuvilla. Puuvillakankaita (piece-goods) on viime vuosina viety Intiaan seuraavat määrät:

<u>Vuonna:</u>	<u>Arvoltaan:</u>	<u>Määrät:</u>
1930	61 milj.yeniä	404 milj.neliöyardia
1931	50 " "	404 " "
1932	81 " "	645 " "
(Tammi-syyskuulla) 1933	59 " "	380 " "

Japanilaisten teollisuustuotteiden tulviminen Intian markkinoille huolestutti Intiaa ja Isoa-Britanniaa, ja Intia saattoi jo v. 1932 voimaan antidumping-tulleja. Niinpä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

syyskuulla 1932 nostettiin puuvillakankaiden ad valorem-tulli muiden maiden kohdalta 31.25 %:sta 50 %:iin tullin jättäessä Ison-Britannian kohdalta entiselleen eli 25 %:iin.

Mutta koroitettukaan tullit eivät pysähdyttäneet japanilaisten tuotteiden, ensi sijassa puuvilla- ja teko-silkkikankaiden, virtaamista Intiaan, ja 10/4 1933 Britannian hallitus sanoi irti Japanin-Intian kauppasopimuksen.

Japanin-Intian suhteet kärjistyivät kärjistymistään. 6/6 1933 Intia korotti ei-brittiläisistä maista tuotavan puuvillakankaan tullin 50 %:sta 75.06 %:iin, samalla kuin tulli Britanniasta tuodulle puuvillakankaalle yhä jäi 25 %:ksi, joten tulliero Englannin hyväksi oli 50.06 %.

Nämä toimenpiteet herättivät Japanissa mielenkuohua. Japanilaiselta taholta huomautettiin ennen kaikkea, että Japanin kauppa Intian kanssa v:een 1932 asti oli aina ollut vahvasti tuontivoittoinen. Aikaisemmin oli tuonin enemmyys ollut paljon suurempikin, mutta vielä v. 1930 se oli 51 milj. ja v. 1931 23 milj. yeniä; ensimmäisen kerran Japani v. 1932 saavutti viennin enemmyyden, joka teki 75 milj. yeniä.

6/6 1933 tapahtuneeseen Intian tullikoroitukseen Japanin puuvillakutomoiden liitto vastasi 8/6 päättämällä, että sen jäsenet eivät enää osta raakapuuvillaa Intiasta. Kuten tunnettua Japani on tähän asti ostanut raakapuuvillansa pääasiallisesti Yhdysvalloista ja Intiasta. Yhdysvalloista sitä tosin tuodaan eniten, mutta Intiastakin on esim. viime vuosina tuotu seuraavat määrät:

<u>Vuonna:</u>	<u>Määrät:</u>	<u>Arvoltaan:</u>
1930	284 milj.kg	148 milj. yeniä
1931	288 " "	113 " "
1932	164 " "	92 " "

Brittiläiseltä taholta on huomautettu, että kun Japani jyrkästi oli protestoinut Kiinassa viime vuosina esiintyneen japanilaisten tuotteiden boikotin johdosta, oli outoa, että japanilaiset nyt itse turvautuivat boikottiin. Japanin hallitus on vastannut, niinkuin tällaisissa tapauksissa on sääntönä, että se ei^{mahda} mitään boikotille, joka on täysin epävirallinen.

Syyskuulla 1933 alettiin kauppasopimuksen uudistamista koskevat neuvottelut Intiassa, jonne Japanista saapui suurilukuinen valtuuskunta. Samaan aikaan saapui Englantiin Japanin puuvillateollisuuden edustajista kokoonpantu valtuuskunta neuvottelemaan yksityisesti Englannin puuvillateollisuuden kanssa.

Neuvottelut Intiassa ovat olleet hyvin vaikeat. Lancashiren vientiteollisuuden ja Intian oman puuvillateollisuuden painostuksesta Intian valtuuskunta on pyrkinyt supistamaan Japanista Intiaan tuotavan puuvillakankaiden määrän mahdollisimman vähäiseksi. Japanilaisella taholla taas Osakan puuvillateollisuus ei ole tahtonut luopua niistä asemistaan, jotka se viime aikoina on itselleen valloittanut Intiassa, ja on ankarasti painostanut omaa hallitustaan. Ulkoministeriön kaupallisen osaston päällikkö KURUSU on minulle vakuuttanut, että neuvottelut Intian kanssa ovat viime kuukausina tavattomasti rasittaneet hänen osastoaan.

Monesti ovat neuvottelut olleet katkeamaisillaan, usein ne ovat pitkiä aikoja olleet pysähdyksissä, ja taas on niitä jatkettu.

Japani, jonka taktillinen asema on ollut varsin vahva, on vaatinut, että se raakapuuvilla, jonka se ostaa

Intiasta, otetaan perustaksi Japanin puuvillakankaiden viennin volyyymiä määrätessä. Kun puuvillan istuttajat Intiassa rupesivat kärsimään japanilaisten järjestämästä boikotista, oli Intian viimein taivuttava, ja 31/12 Intian valtuuskunta ilmoitti hyväksyvänsä Japanin valtuuskunnan ehdotuksen raakapuuvillan ja puuvillakankaiden keskinäisestä suhteesta.

Täten on asiallinen yksimielisyys saavutettu, ja odotettavissa on, että uusi sopimus lähipäivinä parafoidaan.

Ennakkotietojen mukaan sopimus tulee perustumaan suosituuimmuudelle, mutta puuvillatuotteille vahvistetaan kiintiöt. Japani saa viedä vuosittain korkeintaan 400 milj. neliöyardia puuvillakankaita. 125 milj. neliöyardia se saa viedä vapaasti, mutta sen yli menevän määrän vastineena sen on ostettava raakapuuvillaa Intiasta maksimirajan ollessa 1 milj. paalia (eli noin 230 milj. kg) raakapuuvillaa. Kunkin varainhoitovuoden 6 ensimmäisen kuukauden aikana Japanin puuvillatuotteiden vienti ei saa ylittää 200 milj. neliöyardia.

Intia alentaa puuvillakankaan tullin 75.06 %:sta 50 %:iin eli siihen, mikä se oli syyskuuhun 1932 asti. Intialaisen raakapuuvillan boikotti Japanissa lopetetaan samanaikaisesti. Nämä toimenpiteet aiotaan suorittaa heti kun sopimus on parafoitu, vaikka se varsinaisesti tulee voimaan vasta ensi huhtikuun alusta.

Tämän sopimuksen kautta Japanin puuvillateollisuus ei tosin saavuta niin suurta osuutta Intian markkinoilla kuin Osakan kutomot ovat toivoneet. Japanin hallitus tyytyi

vaatimattomampaan tulokseen, joka takasi maan vientiteollisuudelle huomattavia etuja Intiassa ja samalla lievitti sitä jännitystä, jota viime aikoina on muodostunut Japanin ja Ison-Britannian välille.

Mugstälwanne